

3 **Recull de les opinions de membres del
Consell Escolar de Catalunya,
presentades i publicades l'any 1991**

Consell Escolar de Catalunya

Índex

I. Comunicacions presentades per alguns membres del Consell Escolar de Catalunya a les <i>Jornades de participació dels Consells Escolars i la Reforma educativa</i> , realitzades a Puerto de la Cruz, Tenerife, l'abril de 1991	4
—“Reflexions sobre el Consell Escolar de Catalunya”, a càrrec d'Octavi Fullat i Genís, president del Consell Escolar de Catalunya	5
—“L'estructura del Consell Escolar de Catalunya i relació d'aquest òrgan amb l'Administració educativa”, a càrrec de Margarida Muset i Adel, secretària del Consell Escolar de Catalunya.....	7
—“La comunicació del Consell amb la societat”, a càrrec de Carme Lorenzo i Serra, representant de la FAPAES i membre de la Comissió Permanent del Consell Escolar de Catalunya en representació del sector de pares i mares	12
—“L'elaboració d'informes, propostes i dictàmens en el Consell Escolar de Catalunya”, a càrrec d'Agustí Corominas i Casals, representant de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica i membre de la Comissió Permanent del Consell Escolar de Catalunya en representació del sector del professorat.....	15
—“Reflexió sobre els suports tècnics que necessiten els consells escolars de les autonomies o de l'Estat”, a càrrec d'Assumpta Baig i Torras, representant de la Federació de Municipis de Catalunya i membre de la Comissió Permanent en representació de l'Administració local	20
—“Anàlisi sobre la connexió entre els consells escolars de les comunitats autònomes i els consells escolars dels centres”, a càrrec de Salvador Carraso i Calvo, representant del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya i Balears i president de la Comissió d'Ordenació del Sistema Educatiu del Consell Escolar de Catalunya	22
—“Anàlisi del funcionament dels consells escolars municipals a partir de l'experiència del consell escolar municipal d'una ciutat de Catalunya”, a càrrec de Teresa Just i Riba, representant de l'Associació Catalana de Municipis i presidenta de la Comissió de Programació, Construcció i Equipament del Consell Escolar de Catalunya.....	25
—“Problemes i alternatives dels consells escolars de centre”, a càrrec de Josep Ituarte i Mata, representant de Serveis Educatius de Catalunya (APSEC) i president de la Comissió de Finançament de l'Ensenyament del Consell Escolar de Catalunya	27

II. Opinió d'alguns membres sobre el Consell Escolar de Catalunya publicada al número 41 de la revista <i>Crònica d'Ensenyament</i> , amb motiu de la commemoració del cinquè aniversari de constitució del Consell.....	31
III. Recull dels articles publicats a la premsa diària sobre el Consell Escolar de Catalunya signats per membres del Consell	35
—“L'Administració i el debat pedagògic. Cap on va el Consell Escolar de Catalunya?”, pel senyor Joan-Carles Gallego i Herrera, publicat al diari <i>El País</i> el 21 de juny de 1991	36
—“Cinc anys de Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Salvador Carrasco i Calvo, publicat al diari <i>Avui</i> el 4 de juliol de 1991.....	37
—“Un instrument de l'Administració”, pel senyor Ramon Plandiura i Vilacís, publicat al diari <i>El País</i> el 17 de novembre de 1991	39
—“El Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Salvador Carrasco i Calvo, publicat a <i>El Observador</i> el 19 de novembre de 1991	41
—“Cinc anys del Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Octavi Fullat i Genís, publicat al diari <i>Avui</i> el 20 de novembre i el 5 de desembre de 1991	42
—“Cinc anys”, pel senyor Octavi Fullat i Genís, publicat a <i>La Vanguardia</i> el 28 de novembre de 1991.....	44
IV. Índex cronològic dels articles publicats a la premsa diària signats per membres del Consell sobre temes diversos.....	45

I. Comunicacions presentades per alguns membres del Consell Escolar de Catalunya a les *Jornades de participació dels Consells Escolars i la Reforma educativa*, realitzades a Puerto de la Cruz, Tenerife, l'abril de 1991

- “Reflexions sobre el Consell Escolar de Catalunya”, a càrrec d’Octavi Fullat i Genís, president del Consell Escolar de Catalunya
- “L’estructura del Consell Escolar de Catalunya i relació d’aquest òrgan amb l’Administració educativa”, a càrrec de Margarida Muset i Adel, secretària del Consell Escolar de Catalunya
- “La comunicació del Consell amb la societat”, a càrrec de Carme Lorenzo i Serra, representant de la FAPAES i membre de la Comissió Permanent del Consell Escolar de Catalunya en representació del sector de pares i mares
- “L’elaboració d’informes, propostes i dictàmens en el Consell Escolar de Catalunya”, a càrrec d’Agustí Corominas i Casals, representant de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica i membre de la Comissió Permanent del Consell Escolar de Catalunya en representació del sector del professorat
- “Reflexió sobre els suports tècnics que necessiten els consells escolars de les autonomies o de l’Estat”, a càrrec d’Assumpta Baig i Torras, representant de la Federació de Municipis de Catalunya i membre de la Comissió Permanent en representació de l’Administració local
- “Anàlisi sobre la connexió entre els consells escolars de les comunitats autònomes i els consells escolars dels centres”, a càrrec de Salvador Carraso i Calvo, representant del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya i Balears i president de la Comissió d’Ordenació del Sistema Educatiu del Consell Escolar de Catalunya
- “Anàlisi del funcionament dels consells escolars municipals a partir de l’experiència del consell escolar municipal d’una ciutat de Catalunya”, a càrrec de Teresa Just i Riba, representant de l’Associació Catalana de Municipis i presidenta de la Comissió de Programació, Construcció i Equipament del Consell Escolar de Catalunya
- “Problemes i alternatives dels consells escolars de centre”, a càrrec de Josep Ituarte i Mata, representant de Serveis Educatius de Catalunya (APSEC) i president de la Comissió de Finançament de l’Ensenyament del Consell Escolar de Catalunya

“Reflexions sobre el Consell Escolar de Catalunya”, a càrrec d’Octavi Fullat i Genís, president del Consell Escolar de Catalunya

1. Síntesi de la realitat actual del Consell Escolar de Catalunya

El Consell Escolar de Catalunya creat per la Llei 10 de desembre de 1985, va quedar constituït el 20 de novembre de 1986, és a dir, fa quatre anys que existeix aquest òrgan de participació que es defineix com “un òrgan superior de consulta i participació dels sectors afectats en la programació general de l’ensenyament no universitari, en l’àmbit de la Generalitat”. Fins al mes de gener de 1991, el Consell Escolar de Catalunya ha celebrat 213 sessions de treball i 21 sessions plenàries. El 24’4% d’aquestes reunions, correspon a les realitzades per la comissió permanent del Consell, el 20’6% correspon a les celebrades per les altres tres comissions reglamentàries, destacant la gran activitat de la comissió d’ordenació del sistema educatiu; el 45% restant, correspon a l’activitat desenvolupada per les diferents subcomissions que puntualment s’han anat creant al llarg d’aquest període. El Consell ha elaborat cinquanta documents, dels quals el 68%, correspon a dictàmens sobre projectes normatius que ens han estat sol·licitats per l’Honorable Conseller; el 26% són documents realitzats per pròpia iniciativa, i el 4% correspon a les memòries de les activitats realitzades pel Consell, i que tenen caràcter preceptiu.

Durant aquest període, s’han renovat en dues ocasions (febrer del 1989, i novembre del 1990), la meitat dels membres del Consell, a més a més dels diversos cessaments i nomenaments que s’han produït. Actualment, les dues terceres parts dels consells no formaven part d’aquest Consell, en el moment de la seva constitució. Cal destacar entre aquests canvis el de la presidència del Consell, i els produïts en la comissió permanent.

Quant a la seu del Consell hi ha hagut dos canvis i aviat es farà el tercer. Amb tot això volem plasmar que presentem un òrgan viu, subjecte a canvis freqüents, però en el qual roman i s’acumula una experiència important de participació i un treball que s’expressa en els documents, dictàmens i informes que s’han emès i remès a l’executiu.

El Consell, es troba doncs, en una etapa de consolidació i de maduresa, en la mesura que es pot parlar de consolidació o maduresa en un ens viu, és a dir que canvia constantment. Aquí solament podem plasmar el procés en el qual ens trobem, que té molt a veure amb aquesta breu història, però sobretot, amb els nostres projectes de futur.

2. Reflexions al voltant del funcionament del nostre Consell

En aquest apartat, em limitaré a enunciar certes qüestions que es deriven de la història a què en síntesi ens hem referit anteriorment.

La participació en un marc tan heterogeni i plural com el nostre, en tot allò que es refereix a formació, professió, interessos i ideologia, implica un llarg aprenentatge dels consellers que en formen part. Per això, pot semblar limitada l’eficàcia d’aquests òrgans, que no obstant, comporta un enriquiment personal, i sobretot, l’elaboració de dictàmens extraordinàriament matisats i rics.

Un altre aspecte a ressaltar, és la necessitat de crear en el Consell Escolar de Catalunya, un clima de treball adequat, en el qual regeixi el respecte i la tolerància. En aquest sentit, és necessari tenir

cura dels elements formals, i també concedir una atenció delicada a les relacions informals entre els consellers, les quals permetin l'existència d'un bon clima de treball.

Una altra qüestió a remarcar, es refereix a les característiques que han de tenir les normes de funcionament intern. Al nostre parer, aquestes han de ser clares i simples, evitant un excessiu reglamentarisme, que imposaria la burocratització i anquilosament d'aquest organisme. La participació ha de poder modular-se, i ha de facilitar un funcionament flexible, però no arbitrari.

Els canals de comunicació entre la societat a la qual en definitiva es representa i els consellers, és a dir, el Consell, és una altra de les qüestions en la qual volem insistir. Els consellers representen de fet, entitats diverses, i freqüentment es deuen als col·lectius que representen, però no podem oblidar, que no tots els sectors afectats en l'ensenyament fan servir la via associativa, i la seva opinió pot no tenir portaveu en el Consell.

La participació podria no ser útil si el que hi participa no disposa d'una bona informació dels temes sobre els quals se'l requereix a consulta. Aquesta és una tasca que no es pot deixar a l'atzar i en la qual ha de comprometre's el Consell i sobretot la seva estructura administrativa. Considerem que un bon debat es realitza en la mesura que existeix un suport informatiu ric, i a disposició de tots els que hi participen.

Per últim, i no perquè hàgim esgotat les qüestions, sinó perquè possiblement hem esgotat el temps, ens sembla necessari subratllar que "el control social" que d'alguna manera realitzen els consells escolars, sovint resulta incòmode a molts, en especial a aquells que ostenten responsabilitats públiques, i per això, des del Consell Escolar de Catalunya es poden sentir l'existència de certes actituds reticents i de desconfiança. Malgrat això, aquest és el camí que condueix a la democràcia, i en tot cas aquest control per incòmode que resulti, ha de ser exercit, i evidentment en la mesura justa, pels consells escolars dels diversos àmbits.

La participació en l'ensenyament, en tant que requisit de la societat democràtica, és al nostre parer una aventura nova i difícil, a la qual a Catalunya ens hem compromès amb il·lusió i amb el clar objectiu d'incidir en la qualitat educativa a la qual tenen dret tots els ciutadans.

Barcelona, març de 1991

“L’estructura del Consell Escolar de Catalunya i relació d’aquest òrgan amb l’Administració educativa”, a càrrec de Margarida Muset i Adel, secretària del Consell Escolar de Catalunya

1. Composició del Consell Escolar de Catalunya

La composició del Consell Escolar de Catalunya, està regulada per la Llei 25/1985 del Parlament de Catalunya (art. 4). En l’actualitat acull representants de les entitats i organitzacions següents:

- del professorat: 4 representants d’USTEC, CC.OO, USO i APEC;
- de pares d’alumnes: 5 representants de FCAPAE, CACPAC, FAPAES, FAPAC i FAPEL;
- d’alumnes: 3 representants d’AJEC i BEN;
- de personal de l’Administració i serveis: 2 representants de CC.OO i CSTC;
- de titulars de centres: 3 representants de SEC, FCCE i CCAEC;
- d’organitzacions sindicals: 3 representants de CC.OO i UGT;
- d’organitzacions patronals: 3 representants de PIMEC i Foment del Treball;
- dels Moviments de Renovació Pedagògica: 2 representants;
- de l’Administració educativa: 6 representants;
- de l’Administració local: 6 representants;
- de les universitats de Catalunya: 3 representants;
- de l’Institut d’Estudis Catalans: 1 representant;
- dels col·legis professionals: 1 representant;
- del Consell Nacional de la Joventut: 1 representant;
- dels consells escolars territorials: 7 representants, i 3 persones de reconegut prestigi en el camp de l’educació per designació del conseller.

Queda per resoldre la incorporació dels presidents dels set consells escolars territorials que encara no s’han constituït. Per això en l’actualitat són quaranta-sis els membres amb veu i vot que formen part del Consell.

2. Estructura i funcionament del Consell

L’estructura d’aquest òrgan col·legiat, s’estableix per la Llei del Parlament català ja esmentada anteriorment, en la qual es configura el model general de la participació en l’àmbit educatiu. El nostre Consell està format pels diversos sectors interessats en l’ensenyament i està organitzat mitjançant comissions i subcomissions.

L’activitat dels sectors és la que presenta menys entitat, atès que s’han reunit en poques ocasions, sempre a instàncies dels seus membres, i amb motiu d’esdeveniments puntuals en l’àmbit educatiu.

L’activitat més remarcable del Consell Escolar de Catalunya recau en el treball del Plenari, de les quatre comissions reglamentàries i de les diverses subcomissions que al llarg d’aquests anys s’han anat creant per iniciativa de la comissió permanent.

Les comissions establertes per Llei (article 7) són:

- Comissió Permanent
- Comissió de Programació, Construcció i Equipament
- Comissió de Finançament de l'Ensenyament
- Comissió d'Ordenació del Sistema Educatiu

La comissió permanent és l'única que presenta una composició fixa. Les altres comissions estan formades per un nombre indeterminat de consellers amb l'únic requisit que hi estiguin representats els diferents sectors, i que per tant reproduïx la composició per sectors del Plenari.

Actualment, la comissió de programació està presidida per un representant de l'Administració Local i compta amb 17 consellers. La comissió de finançament de l'ensenyament està presidida per un representant dels titulars de centre i està formada per 19 consellers.

La comissió d'ordenació del sistema educatiu està presidida per un representant del sector de professors i en formen part 26 consellers.

A més a més, d'aquestes comissions, han funcionat des de la creació del Consell Escolar de Catalunya, les subcomissions següents:

- Elaboració de les normes de règim intern
- Moviment estudiantil
- Menjadors escolars
- Problemàtica de l'ensenyament públic
- Participació estudiantil
- Calendari escolar (en actiu actualment)
- Estatut del professorat (en actiu actualment)
- Formació i perfeccionament del professorat
- Ensenyament privat
- Reforma del sistema educatiu
- Descentralització de les competències
- Deontologia del docent (en actiu actualment)
- Escola per i en la democràcia
- L'educació en els valors
- Pluriculturalisme
- Importància del tractament de la informació

Totes han estat creades per la comissió permanent amb un objectiu concret a realitzar, assolit el qual es tanca la subcomissió.

Actualment estan funcionant cinc d'aquestes subcomissions per elaborar documents que hauran de ser aprovats pel Ple.

3. Resum d'activitats realitzades

El Consell Escolar de Catalunya va ser constituït el mes de novembre de 1986 i han estat renovats la meitat dels seus membres en dues ocasions, una el febrer de 1989, i l'altra el desembre de 1990. El l'actualitat solament el 40% dels seus membres en forma part des de fa més de tres anys.

Les reunions celebrades fins al mes de desembre de 1990 han estat 213, de les quals 21 han estat sessions del Plenari, 52 de la comissió permanent, 44 de diferents comissions i 96 de diferents subcomissions.

Aquest treball, ha suposat l'elaboració de documents dels quals el 68% són dictàmens de normatives sol·licitades per l'Hble. Conseller d'Ensenyament; el 26% són documents realitzats per pròpia iniciativa i el 4% correspon a les memòries d'activitats que perceptivament ha d'elaborar el Consell Escolar de Catalunya.

4. Relació del Consell Escolar de Catalunya amb l'Administració educativa

4.1. Aspectes legals

La Llei que crea i regula el Consell Escolar de Catalunya es refereix molt breument a les relacions que han d'establir-se entre aquest òrgan i l'administració; malgrat això, considero necessari per introduir el tema, referir-me a aquestes cites legals de la Llei 25/1985, de 10 de desembre.

A l'article 4, punt 2, es disposa: "El Consell Escolar de Catalunya serà presidit pel Conseller d'Ensenyament..." En el punt 3, d'aquest mateix article es diu: "La secretaria del Consell, únic òrgan administratiu de caràcter permanent d'aquest organisme, s'integra en el Departament d'Ensenyament, el qual l'ha de dotar dels mitjans materials i personals suficients perquè pugui complir adequadament les seves funcions".

A l'article 9 s'estableix: "El Consell Escolar de Catalunya ha d'ésser consultat preceptivament sobre..." i afegeix "El Departament d'Ensenyament pot consultar al Consell Escolar de Catalunya sobre aspectes no regulats en l'apartat anterior".

En aquest mateix article i en el punt 3 s'estableix: "La memòria anual d'activitats ha de ser remesa al Departament d'Ensenyament".

A l'article 18 es preveu: "Els consells escolars poden demanar informació a l'Administració sobre qualsevol matèria que afecti el seu camp d'actuació".

A l'article 20 afegeix: "L'Administració... haurà de donar el suport tècnic necessari perquè els consells escolars puguin desenvolupar les funcions establertes per la llei".

Aquestes cites ens permeten mostrar fins a quin punt és preceptiva la relació i comunicació entre el Consell i l'Administració. Així mateix es posa de relleu que, si bé les relacions poden ser escasses en quantitat, han de ser importants en qualitat.

L'obligació imposada per la llei, pot resumir-se en les següents consideracions:

1a. L'Administració educativa té el deure de:

- a) Consultar el Consell preceptivament sobre qüestions de política educativa i de programació, i pot fer-ho en altres matèries, si ho considera oportú.
- b) Assumir la infraestructura administrativa i de personal de la secretaria del Consell.
- c) Subministrar la informació que li sigui sol·licitada pel Consell sobre qualsevol matèria que afecti el seu camp d'actuació.

d) Donar el suport tècnic necessari perquè el Consell pugui desenvolupar adequadament les seves funcions.

2a. El Consell per la seva part ha de:

- a) Elaborar i emetre els seus dictàmens sobre aquelles qüestions que li siguin sol·licitades pel Conseller.
- b) Elevar les propostes que consideri necessàries sobre qüestions del seu àmbit.
- c) Elaborar i remetre al Departament d'Ensenyament, la memòria de les seves activitats.

4.2. Realitat d'aquesta comunicació en la nostra experiència de funcionament.

Per exposar breument l'experiència adquirida pel Consell Escolar de Catalunya, distingiré la doble direccionalitat de la comunicació amb l'administració. Aquest esquema pretén ordenar la meva exposició però no reflecteix la realitat, a vegades desordenada, d'aquesta relació.

4.2.1. La comunicació en el sentit Administració-Consell

La comunicació formal entre el Departament d'Ensenyament i el Consell, és canalitzada mitjançant la relació d'aquest òrgan amb el Conseller, President, el seu President nat, i ell és qui sol·licita els nostres dictàmens. La seva assistència als actes més solemnes i protocolaris organitzats pel Consell està garantida, i cada curs escolar presideix alguna sessió plenària en la qual normalment informa sobre la situació de l'ensenyament i de les directrius de la política educativa.

El president, per delegació de l'Hble. Conseller, assisteix a les reunions dels alts càrrecs del Departament i per tant coneix els projectes i problemes que es van plantejant. En qüestions més estrictament protocolàries el President és convidat d'honor en tots els actes culturals i polítics de la Generalitat.

Quant a la relació més general de tots els consellers amb l'Administració existeixen dos tipus de comunicació. Una formal, que s'estableix per l'assistència de l'Administració Educativa catalana a sessions plenàries de caràcter informatiu, en les quals s'ofereix informació que s'ha sol·licitat per part del Consell. Una relació més informal sorgeix de les relacions interpersonals entre els consellers, sis dels quals representen l'Administració Educativa i normalment hi ostenten, càrrecs de responsabilitat.

Per últim cal destacar que en l'estructura administrativa de l'Administració educativa catalana, la Secretària del Consell, té una dependència directa de l'Hble. Conseller. Aquest aspecte estrictament formal aporta una major fluïdesa en la comunicació.

4.2.2. Relacions en el sentit Consell-Administració

El Consell requereix l'Administració per obtenir els recursos administratius, personals i materials que necessita la seva secretaria. Aquesta tasca que va tenir gran importància en el moment de la seva constitució, té una incidència menor en el període actual.

Un altre requeriment, sovint, per part del Consell és la petició de dades, informes i estudis sobre la situació del sistema educatiu o sobre algun dels seus aspectes. Aquestes peticions són ateses per l'Administració, però no sempre amb la rapidesa desitjada.

En les sessions plenàries es formulen preguntes d'algun membre que són traslladades a l'Administració i contestades per aquesta. Això permet als consellers disposar d'un bon nivell d'informació sobre l'avenir del sistema educatiu.

Per últim el Consell emet les seves propostes, dictàmens i memòries, els quals queden a disposició de l'Administració per incidir en les seves actuacions.

Aquesta comunicació és la que més condiona la nostra activitat col·legiada, sobretot, pel que dificulta una planificació temporal de la tasca a realitzar.

4.3. Valoració i problemes plantejats

En els aspectes estrictament formals la comunicació que, en aquests quatre anys s'ha produït entre el Consell Escolar de Catalunya i el Departament d'Ensenyament ha estat correcta, si bé es detecta una certa lentitud de resposta per part de l'administració a les nostres peticions.

Respecte a la qualitat d'aquesta comunicació, hem d'analitzar fins a quin punt es dona la necessària confiança al Consell, i per tant, en quina mesura l'Administració Educativa sotmet a consulta qüestions no preceptives, així com el valor concedit als dictàmens i propostes emeses pel Consell. Qualsevol valoració al respecte és subjectiva, però al sentir general dels consells coincideix que ha de millorar la situació actual.

Per millorar aquesta situació creiem que és necessari un esforç des del Consell Escolar de Catalunya en l'acompliment de les seves funcions, fonamentalment en la tasca d'elaborar dictàmens que ens són sol·licitats. Apuntem tres línies d'actuació futura:

- Necessitat de millorar qualitativament els dictàmens incrementant la informació als consellers, aprofundint més en la metodologia d'elaboració.
- Buscar fórmules àgils que permetin accelerar el tràmit intern per aprovar i emetre els dictàmens, evitant que els projectes normatius es retinguin excessivament.
- Procurar que els dictàmens siguin aprovats amb el màxim consens possible, a fi que siguin l'expressió d'un treball d'aproximació, entre les diferents posicions presentades en el Consell.

Barcelona, març de 1991

“La comunicació del Consell amb la societat”, a càrrec de Carme Lorenzo i Serra, representant de la FAPAES i membre de la Comissió Permanent del Consell Escolar de Catalunya en representació del sector de pares i mares

Abans d'entrar en el contingut de la meva comunicació, crec necessari puntualitzar que la meva intervenció és condicionada per la meva experiència com a membre des de 1986 del Consell Escolar de Catalunya, i per tant al reflexionar sobre el tema proposat en aquesta taula, em baso en part en aquesta experiència, i en part en la meva opinió personal.

1. Justificació de la necessitat de la comunicació amb la societat

Crec absolutament imprescindible que el Consell Escolar de Catalunya sigui útil, que existeixi una fluïda comunicació amb la societat, a la qual ha de servir. Al dir la societat, ens referim als sectors d'aquesta, més interessats en l'educació.

Intentaré justificar aquesta necessitat de comunicació del Consell Escolar de Catalunya, assenyalant al menys dos tipus de raons:

1.1. Per la responsabilitat que implica la tasca que encomana la legislació vigent als consells escolars i als seus membres.

Una correcta comunicació amb la societat és necessària per evitar el risc que comporta als membres del Consell, que per les seves múltiples activitats vagin distanciant-se de la realitat educativa diària dels centres docents.

El Consell Escolar de Catalunya com a òrgan creat per la llei i per tant amb funcions públiques ha de fer transparent la seva activitat, i fer públiques les recomanacions i conclusions fruit del debat intern. La societat té dret a conèixer l'actuació dels consells escolars que assessoren sobre la política educativa, ja que no totes les associacions que representen a pares, professors i alumnes tenen cabuda en el Consell Escolar de Catalunya, i les seves opinions poden no coincidir amb els sectors que sí que hi són representants.

1.2. Per les característiques intrínseques de les pròpies funcions encomanades al Consell.

La funció més clara del Consell, que és la d'emetre dictàmens sobre els projectes normatius que concreten la política educativa, implica enormement a la societat, atès que la normativa per l'aportació del Consell pot quedar modificada, i això pot tenir una repercussió social. Com a resultat d'això, la societat té dret a conèixer en quin sentit es pronuncia aquest organisme.

Quan el Consell es proposa elaborar un informe sobre temes educatius, de gran complexitat i per iniciativa pròpia, pot requerir les opinions més generalitzades dins el teixit social i també en aquest cas, queda compromès molt especialment a donar a conèixer les seves conclusions a la comunitat educativa.

2. Característiques de la relació a establir entre el Consell i la societat a la qual, en certa manera, representa

Justificada la necessitat de comunicació és necessari abordar com s'estableix i quina ha de ser aquesta relació, fonamentalment, perquè és un repte al qual encara no hem sabut respondre. El llarg procés de l'aplicació de la LOOGSE, que se'ns planteja, posa de relleu més que mai, que els consells escolars han d'assumir aquest repte.

2.1. Direccionalitat d'aquesta relació.

La comunicació comporta sempre una relació en doble sentit, per un cantó el Consell ha de preveure entre les seves activitats, iniciatives per assolir l'objectiu de comunicar-se correctament amb la societat, des del marc institucional que els hi correspon.

Per altra banda, la societat ha de poder establir aquesta comunicació pels canals que té establerts, però en l'àmbit educatiu creiem necessari establir una comunicació més fluïda amb els òrgans de participació que funcionen en el sistema, és a dir, amb els altres consells escolars d'àmbit territorial inferior (article 19 de la Llei 25/1985, de 10 de desembre). El suport tècnic i administratiu del qual disposa el Consell Escolar de Catalunya ha de posar-se a disposició dels consells escolars municipals i de centre.

2.2. Descripció dels diferents àmbits de relació dels consells escolars autonòmics amb la societat al descriure els canals de comunicació del Consell Escolar de Catalunya amb la societat. Hem establert una sèrie de cercles concèntrics de relació, que ens permetran mantenir aquestes vies de comunicació.

2.2.1. Descripció dels diferents cercles de relació del Consell Escolar de Catalunya:

- El Consell i les entitats representades en ell.
- El Consell i les entitats que sense estar-hi representades, representen els sectors afectats per l'educació.
- El Consell i els altres òrgans de participació del sistema educatiu.
- El Consell i els consells escolars territorials.
- El Consell i l'Administració educativa.
- El Consell i els representants polítics.
- El Consell i els mitjans de comunicació.

3. Propostes per a facilitar una comunicació eficaç a iniciativa del Consell Escolar de Catalunya i possibilitats d'establir aquesta relació

- Organització anual de jornades de debat i reflexió sobre els problemes educatius d'actualitat, obertes a la comunitat educativa.
- Participació en activitats organitzades per la comunitat educativa per debatre aquells temes que contribueixen a la millora de l'educació.
- Organitzacions de conferències i sessions informatives obertes per a presentar temes puntuals i d'actualitat.
- Estudis d'opinió sobre temes educatius promoguts pel Consell, mitjançant enquestes i entrevistes dutes a terme en el marc del Saló de l'Ensenyament o altres.

- Publicació de documents elaborats pel Consell, com la memòria del Consell, conferències dels ponents realitzades en les diverses Jornades de Reflexió, etc.
- Relació amb els diferents mitjans de comunicació: ràdio, premsa i televisió; tant per part del Consell com dels membres representatius dels diferents sectors.

Barcelona, març de 1991

“L’elaboració d’informes, propostes i dictàmens en el Consell Escolar de Catalunya”, a càrrec d’Agustí Corominas i Casals, representant de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica i membre de la Comissió Permanent del Consell Escolar de Catalunya en representació del sector del professorat

L’elaboració d’informes, propostes i dictàmens és un dels treballs més importants que realitza el Consell ja que aquests documents són el reflex i la concreció d’una gran part de la vida interna del Consell.

Elaborar un document significarà moltes vegades que a partir d’un ampli ventall d’opinions i d’interessos que inicialment poden ser oposats, mitjançant aproximacions successives dels posicionaments inicials s’arriba a un consens majoritari que reflecteix al mateix temps la pluralitat ideològica que tot consell ha de tenir, i la diversitat d’interessos presents en el debat, derivats principalment del debat i del diàleg.

L’elaboració de documents en el Consell Escolar de Catalunya, porta implícit l’exercici d’una llarga pràctica democràtica.

El clima de diàleg, respecte i tolerància entre els membres del Consell Escolar de Catalunya, la notable assistència a les reunions de treball, les intervencions en el debat, en definitiva el de pertànyer al Consell Escolar de Catalunya, a proposta i en representació de diverses organitzacions i entitats, ha estat una de les característiques més importants d’aquest òrgan.

1. Tipologia dels documents elaborats

Els documents elaborats pel Consell Escolar de Catalunya es poden agrupar en tres grans apartats:

1.1. Documents d’iniciativa pròpia. Són documents que neixen en el propi Consell Escolar sobre temes que s’han valorat com importants en l’àmbit escolar, o que obeeixen a estudis amb la finalitat de preparar activitats del Consell com les jornades de reflexió que hem celebrat cada curs escolar.

Aquests documents poden proposar-se tal com preveu el reglament de règim interior, mitjançant la comissió permanent o mitjançant el plenari, o bé a petició dels membres del Consell quan així ho manifesten en les comissions, o en el Ple del Consell.

1.2. Dictàmens sobre projectes normatius sotmesos a consulta, conformement amb l’article 9.1 de la Llei de creació del Consell Escolar de Catalunya, aquest ha de ser consultat preceptivament:

- Els avantprojectes de llei i els projectes de disposicions generals de l’àmbit educatiu que ha d’aprovar el Consell Executiu de la Generalitat.
- La programació general referida a la construcció i distribució territorial dels centres docents de nivells educatius no universitaris.
- La creació de centres docents experimentals de règim especial.
- Les normes generals sobre construccions i equipaments escolars.

- Els plans de renovació educativa i els plans d'innovació educativa.
- Les orientacions i els programes educatius.
- Les disposicions i les actuacions generals orientades a millorar la qualitat de l'ensenyament, i la seva adequació a la realitat social catalana; i les orientades a compensar les desigualtats i les deficiències socials i individuals.
- Els criteris generals per al finançament dels centres públics i la concertació amb els centres privats, dins del marc competencial de la Generalitat.
- Les bases generals de la política de beques i d'ajuts a l'estudi, d'acord amb les competències de la Generalitat.

També es trameten per part del Departament d'Ensenyament, alguns projectes d'ordres i resolucions que sense ser preceptius es creu interessant de conèixer-ne l'opinió del Consell Escolar de Catalunya.

1.3. Memòria d'activitats, en la qual es recullen i descriuen les activitats de les comissions i subcomissions, així com els dictàmens i estudis que el Consell ha realitzat, i altres activitats que el Consell ha dut a terme.

2. Procés d'elaboració de cada tipus de document

Dels tres tipus de documents que poden ser objecte de dedicació del Consell Escolar de Catalunya, podem distingir dos procedimentals ben diferents d'elaboració, segons el que estableixen les normes de funcionament intern i la realitat de la nostra dinàmica de funcionament.

2.1. Procediment per a l'elaboració de documents ordinaris.

Per a l'elaboració dels documents, ja sigui a iniciativa del Consell, o bé a petició de l'Administració, el procediment que es segueix és el següent:

- La comissió permanent del Consell determina la comissió o subcomissió que s'encarregarà d'elaborar el dictamen o document.
- El president d'aquesta comissió organitza el pla de treball a desenvolupar, i convoca les reunions corresponents en les quals es debaten i s'elaboren les propostes.
- La comissió permanent rep aquestes propostes i considera la conveniència o no d'incloure-les en l'ordre del dia d'una sessió plenària; o bé acorda remetre de nou el document a la mateixa comissió, perquè aquesta el reelabori.
- El ple del Consell rep la proposta de dictamen, el discuteix i l'aprova. El ple del Consell és l'òrgan sobirà de decisió que eleva a definitius els documents, informes i dictàmens.

2.2. Procediment per a l'elaboració de la memòria.

La memòria és l'únic document que és elaborat per la pròpia comissió permanent amb la col·laboració, si fos necessari, dels presidents de les subcomissions creades.

La memòria ha de ser també aprovada en una sessió plenària abans de ser tramesa al Departament d'Ensenyament, és a dir, abans de considerar-la com un document definitiu.

Aquest document que és el de major extensió i volum, i que té caràcter anual, ha d'incloure les memòries dels consells escolars territorials que en la figura dels seus presidents, estan vinculats al

Consell Escolar de Catalunya. Es tracta doncs d'un document complex, l'elaboració del qual es troba en una fase inicial.

La memòria suposa una valoració del treball realitzat que té una vessant descriptiva, una vessant estadística (nombre de sessions de treball, documents elaborats, índex de participació, rang i característiques de les disposicions dictaminades...) i per últim una vessant subjectiva de valoració que normalment és realitzada pels presidents de les diferents comissions i subcomissions.

3. Característiques dels documents fets a iniciativa del Consell Escolar de Catalunya

Els documents del Consell tenen com a característica comuna que són fruit del debat i de la confrontació de punts de vista de persones de procedència diversa, amb interessos diferents, i que parteixen d'una vertadera pluralitat ideològica. És per això que denominem aquests documents: dictàmens, suggeriments, consideracions i recomanacions, evitant anomenar-los informes, terme que suposa elaboració tècnica.

Els documents elaborats per iniciativa del Consell sovint són producte de les inquietuds sobre aspectes relacionats amb l'ensenyament i que preocupen o bé per la seva actualitat, o bé per la seva importància en l'educació, o parteixen de l'anàlisi o valoració d'un projecte normatiu previ, i és per això que la seva elaboració pot resultar més complexa. La seva utilitat radica que poden oferir a l'administració orientació per actuacions futures no necessàriament relacionades amb la seva facultat legislativa.

Alguns dels temes que han estat objecte del treball i de l'elaboració de propostes per part del Consell Escolar de Catalunya:

- Participació estudiantil
- Revalorització social del docent
- Escola i democràcia
- La formació inicial del professorat
- Eixos per a una actuació en la formació permanent del professorat
- L'educació en els valors
- El pluriculturalisme

Els dictàmens elaborats pel Consell Escolar de Catalunya a petició de l'Hble. Conseller han estat els que ens han ocupat més temps i dedicació. En aquests es parteix sempre del projecte normatiu i la seva elaboració queda subjecta a les singularitats pròpies de la qüestió que es regula.

Existeix una dificultat en dictaminar tan diverses qüestions com les que se'ns plantegen i això des d'una perspectiva de participació i per tant sense l'exclusiva concurrència de tècnics, experts i juristes. Trobar la justa mesura i forma que han de tenir els nostres dictàmens és un repte indiscutible, ja que no disposem de precedents.

L'estructura que de forma provisional hem anat donant a aquests documents i que no en tots es completa, és la següent:

- Fets. En aquest apartat s'exposa tot allò que es desprèn de les lleis i de la normativa vigent en relació amb el tema, o bé els fets més significatius de la realitat escolar que justifiquen la necessitat de regulació.
- Consideracions prèvies. Inclou les qüestions que sense referir-se estrictament al contingut del projecte que es dictamina, el Consell creu necessari plantejar a l'administració perquè pot condicionar l'aplicació de la norma.
- Consideracions generals. Es refereixen al conjunt del projecte de normativa i no a algun dels seus aspectes, per la qual cosa és necessari plantejar-lo abans de continuar una anàlisi més detallada.
- Consideracions a l'articulat. S'inclouen aquí les propostes de modificació dels articles que es consideren poc adequats en el projecte.
- Recomanacions: Es recullen en síntesi les recomanacions que el Consell desitja fer al Departament respecte l'aplicació d'aquesta normativa i que poden incidir en la realitat escolar. Quan es dictaminen lleis o decrets, en aquest apartat introduïm propostes per al desplegament normatiu posterior.
- Consideració final. Expressa el suport del ple al dictamen aprovat, ressaltant el nivell de consens obtingut.

A continuació enumerem alguns dels dictàmens que s'han emès:

- Projecte de decret sobre els drets i deures dels alumnes en els centres no universitaris de Catalunya.
- Projecte de llei de formació d'adults.
- Projecte d'ordre per la qual s'estableix el calendari escolar del curs 1990-91.
- Projecte d'ordre que regula les escoles oficials d'idiomes de Catalunya.

4. Necessitat d'informació i documentació per part dels membres del Consell

En tant el Consell Escolar de Catalunya és un òrgan col·legiat, compost per membres que en formen part per la seva representativitat, i no tant en qualitat de tècnics, és imprescindible per obtenir un resultat satisfactori del seu treball que disposin d'un bon suport documental, abans d'emprendre la tasca d'elaboració que els correspon.

La informació documental sobre el tema que haurà de ser tractat en les reunions és una qüestió indispensable que la nostra experiència ens ha ensenyat. Normalment abans d'iniciar les sessions de treball en les comissions es disposa d'un índex de documents que es troben a disposició d'aquestes i referits als quatre aspectes següents:

- Legislació que pot procedir del que es dictaminarà, agrupada en períodes preestablerts (anterior al 1970, des de la Llei General d'Educació fins al 1980, i des del traspàs de competències a la Generalitat).
- Legislació comparada en la qual es fa referència a d'altres disposicions sobre el mateix aspecte procedents del Ministeri d'Educació de l'Estat o bé dels governs autonòmics o bé de disposicions d'altres països d'Europa.
- Documentació pedagògica referida al tema i que es troba publicada en llibres o revistes, o bé que forma part de dossiers o documents de treball.
- Informació de premsa que procedeix de la tasca diària de buidar la premsa escrita de més difusió a Catalunya, en tot allò que es refereix a temes educatius.

Aquesta aportació d'informació s'ha constatat en els quatre anys de funcionament del nostre Consell Escolar de Catalunya, com un element important que permet als consellers abordar la seva responsabilitat amb garanties d'obtenir un resultat satisfactori.

No considerem acabat el procés d'experimentació i investigació que suposa la realització del treball i la funció que la llei encomana al Consell Escolar de Catalunya. Esperem en aquesta taula aprendre de les altres experiències i realitats que aquí es presenten.

Barcelona, març de 1991

“Reflexió sobre els suports tècnics que necessiten els consells escolars de les autonomies o de l’Estat”, a càrrec d’Assumpta Baig i Torras, representant de la Federació de Municipis de Catalunya i membre de la Comissió Permanent en representació de l’Administració local

El Consell Escolar de Catalunya és un òrgan de consulta, de participació i d’assessorament en la programació de l’ensenyament no universitari, segons la definició de la Llei 25/1985, de 10 de desembre, dels consells escolars, aprovada pel Parlament de Catalunya.

Segons el preàmbul de la mateixa Llei, el Consell Escolar de Catalunya és el màxim organisme consultiu en matèria d’ensenyament no universitari en l’àmbit territorial de Catalunya i l’òrgan de representació superior de tots els sectors vinculats directament a la política general educativa i amb repercussions a Catalunya. La seva composició és àmpliament representativa, tant qualitativament com en quantitat, dels interessos socials i professionals del nivell educatiu no universitari de Catalunya.

El Consell Escolar de Catalunya ha de ser consultat preceptivament sobre:

- Els avantprojectes de llei i els projectes de disposicions generals de l’àmbit educatiu que ha d’aprovar el Consell Executiu de la Generalitat.
- La programació general respecte a la creació i distribució territorial dels centres docents dels nivells educatius no universitaris.
- La creació de centres docents experimentals de règim especial.
- Les normes generals sobre construccions i equipaments escolars.
- Els plans de renovació i d’innovació educativa.
- Les orientacions i els programes educatius.
- Les disposicions i les actuacions generals encaminades a millorar la qualitat de l’ensenyament i millorar la seva adequació a la realitat social catalana, i les encaminades a compensar les desigualtats i les deficiències socials i individuals.
- Els criteris generals per al finançament dels centres públics i la concertació amb els centres privats, dins del marc competencial de la Generalitat.
- Les bases generals de la política de beques i d’ajudes a l’estudi, d’acord amb les competències de la Generalitat.

Podrà ser consultat a més, sobre qualsevol altre aspecte no regulat sempre que el Departament d’Ensenyament ho consideri convenient.

De tots aquests punts es desprèn que la tasca del Consell Escolar de Catalunya fa referència a qualsevol aspecte global de l’ensenyament, i no en tots els casos els representats dels diversos sectors són coneixedors de la problemàtica concreta sobre la qual han de configurar el seu dictamen o posició en el plenari, essent imprescindible donar un suport tècnic que els aportï recursos concrets, tant històrics com del moment present, per a poder opinar objectivament.

És doncs indiscutible la necessitat de donar suport tècnic per a poder fer viable la participació àmplia d’incidència diversa.

Aquest suport tècnic ha de ser finançat per la Generalitat; pot estar adscrit al Consell, pot ser propi del Departament d'Ensenyament o pot ser extern i puntual a fi de tractar específicament la qüestió concreta.

Segons les normes de funcionament intern del Consell Escolar de Catalunya, correspon al Secretari del Consell entre altres, la preparació de la documentació per als membres del Consell, però no és únicament aquesta tasca de donar suport tècnic la que un consell escolar autonòmic requereix.

De les tres fórmules apuntades com a suport tècnic m'inclinaria per l'última, perquè malgrat tenir algun inconvenient, és la que pot proporcionar una informació més objectiva als membres del Consell Escolar de Catalunya, ja que en el primer i segon cas pot quedar matisat pels propis interessos de l'Administració Educativa, i en conseqüència té les mateixes desavantatges que si aquest suport fos facilitat únicament pel sector que participa en el Consell i que és coneixedor del tema a decidir.

Malgrat les hipòtesis inicials, les experiències concretes després de quatre anys de funcionament del Consell Escolar de Catalunya, demostren la manca de coordinació entre el treball del Departament d'Ensenyament i el Consell, cosa que obliga a mantenir una línia de treball discontinua i poc organitzada que no afavoreix la recerca del suport tècnic extern, ja que el Departament d'Ensenyament sol·licita el dictamen del Consell amb promptitud, la qual cosa s'assembla més al compliment d'un tràmit legal preceptiu, que a una consulta al sector per a la millora del sistema educatiu.

En el Consell Escolar de Catalunya, els diversos sectors hem treballat amb un gran esforç per consensuar opinions respecte de temes concrets, comprovant posteriorment —crec que en massa ocasions— que el nostre esforç no es veu reflectit en el decret o ordre que promulga el Departament d'Ensenyament.

El suport tècnic necessari per part dels membres del Consell té diverses tipologies, incloses en un mateix supòsit, podent ser: jurídic, pedagògic, sociològic, d'imatge, disseny, etc.

També la informació que requereixen els consellers és variada segons les necessitats; així podríem citar entre altres:

- Informació documental i bibliogràfica.
- Informació de futurs projectes de l'administració.
- Estudis i informes elaborats per experts.

Aquest suport, que avui hem tractat pels consells escolars autonòmics o de l'estat, és també, encara que en un altre nivell, necessari per altres consells escolars com els territorials i els municipals, i acompanyat de formació per a la gestió, també és necessari per als consells escolars de centre.

Vilanova i la Geltrú, març de 1991

“Anàlisi sobre la connexió entre els consells escolars de les comunitats autònomes i els consells escolars dels centres”, a càrrec de Salvador Carraso i Calvo, representant del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya i Balears i president de la Comissió d’Ordenació del Sistema Educatiu del Consell Escolar de Catalunya

1. Nivells de representativitat i òrgans de consulta i participació

La Llei catalana 25/1985, de 10 de desembre, del consells escolars, estableix tres nivells de representació en els consells escolars i d’acord amb això crea tres tipus de consells.

1.1. Representació d’àmbit català: el Consell Escolar de Catalunya.

És el màxim organisme de consulta en matèria d’ensenyament no universitari i de representació superior dels sectors afectats.

Té atribuïdes funcions de consulta preceptiva en determinats temes, vinculats directament a la política general educativa i amb repercussions a tot Catalunya. Pot elevar informes o sol·licitar informacions a iniciativa pròpia.

Aquest Consell ha de realitzar una memòria de les seves activitats.

1.2. Representació a nivell de delegacions territorials d’ensenyament: els consells escolars territorials.

Aquests òrgans de participació i consulta dels sectors afectats en la programació general de l’ensenyament no universitari en les delegacions territorials en les quals s’estructura el Departament d’Ensenyament.

Els seus presidents són nomenats pel Conseller d’entre els seus membres, i formen part del Consell Escolar de Catalunya.

Han de fer una “memòria” de les seves activitats. La memòria s’envia al Departament d’Ensenyament.

1.3. Representació a nivell de municipis: els consells escolars municipals.

Són, com els altres, òrgans de consulta i participació en l’àmbit municipal, amb funcions pròpies i diferents dels altres consells. Han de redactar una memòria de les seves activitats.

En altres taules s’han presentat amb detall les peculiaritats d’aquests consells. Per això ometo altres consideracions sobre el tema.

2. La interrelació entre aquests òrgans

Entre aquests tres òrgans de representació amb funcions consultives i de participació, no existeix una connexió orgànica, ni una relació jeràrquica. Tenen funcions diferenciades i adequades a l'àmbit territorial en el qual actuen:

2.1. El Consell Escolar de Catalunya ha de ser consultat preceptivament en determinades matèries i pot emetre informes o propostes, a iniciativa pròpia o del Conseller sobre molts temes, però no pot elaborar cap informe anual sobre l'estat de l'ensenyament a Catalunya.

La seva vinculació amb els consells escolars territorials es concreta en dos punts:

1r. Els seus presidents són membres nats del Consell Escolar de Catalunya.

2n. La seva "memòria" ha de "tenir en compte" les dades dels consells escolars territorials.

2.2. Els consells escolars territorials s'interrelacionen amb els consells escolars municipals per la pertinença al consell escolar territorial de diversos representants de professors, pares, alumnes i personal de serveis, membres, a la vegada, dels consells escolars municipals.

Els consells escolars territorials han d'elaborar, també, una "memòria" anual de les seves activitats "tenint en compte les dades dels consells escolars municipals del seu territori". Entre aquests consells no hi ha cap més connexió.

2.3. Per als consells escolars municipals es preveu una diversitat de fórmules d'organització, segons les peculiaritats educatives del municipi i la seva situació geogràfica i demogràfica. Els ajuntaments van poder optar per fórmules diverses per articular la seva connexió amb els consells escolars de centre. La Llei de consells escolars solament preveia "una representació de professors, pares, alumnes (quan procedeixi) i PAS dels centres escolars de la localitat" entre altres vocals.

Aquests consells han d'enviar al Departament d'Ensenyament la "memòria" anual. En el seu cas no s'al·ludeix als consells escolars de centre.

En general, tots els consells escolars poden demanar informació a l'Administració Educativa i municipal corresponent, en matèries que afectin o es refereixin al seu camp d'actuació; poden emetre informes o propostes, a iniciativa pròpia, a l'administració corresponent o als consells escolars d'àmbit major, relacionats amb les matèries de la seva competència o amb aspectes referits a la qualitat del sistema educatiu.

3. Les diferències amb altres comunitats autònomes

Les funcions dels consells escolars de Catalunya són de consulta i participació de les parts interessades en la programació general de l'ensenyament. Els consells escolars territorials no tenen atribuïdes, no obstant això, funcions de coordinació, com passa a Canàries (Llei 4/1987, de 7 d'abril, articles 29 i 30).

Tampoc han de realitzar informes sobre l'estat de l'ensenyament en el seu àmbit propi, com han de fer els consells escolars bascos (Llei 13/1988, de 28 d'octubre, articles 16, 26.3, i 30.3) els

gallecs (Llei 3/1986, de 18 de desembre, articles 14.4, 18.2), els valencians (Decret del 16 de gener de 1989, article 7) i els andalusos (Decret 332/1988, de 5 de desembre, articles 13, 2a.)

Entenem que aquestes diferències expliquen que a Catalunya no ens hàgim plantejat la necessitat d'equips tècnics o de personal especialitzat permanent de suport al treball de les comissions i subcomissions. Tampoc és necessari, per no tenir adjudicades funcions de realització d'informes tècnics sobre el sistema educatiu. Els problemes que es deriven de la "coordinació" dels consells escolars canaris, tampoc els tenim. Els nostres consells estan concebuts com estructures autònomes, encara que interrelacionades, de participació i consulta a nivells o graus diversos, partint d'un "criteri bàsic": "l'entitat variada de les qüestions educatives que es susciten i el seu divers àmbit d'incidència", segons "uns àmbits territorials concrets" (català dels serveis territorials d'ensenyament municipals). La Llei 25/1985, de 10 de desembre, es limita a "interrelacionar aquests àmbits territorials de representació", de la manera que hem descrit.

Barcelona, 22 de març de 1991

“Anàlisi del funcionament dels consells escolars municipals a partir de l’experiència del consell escolar municipal d’una ciutat de Catalunya”, a càrrec de Teresa Just i Riba, representant de l’Associació Catalana de Municipis i presidenta de la Comissió de Programació, Construcció i Equipament del Consell Escolar de Catalunya

1. Context i situació

Els consells escolars municipals a Catalunya estan regulats per la mateixa llei amb què el Parlament català regula i crea el Consell Escolar de Catalunya i els consells escolars territorials. En aquesta llei s’estableix: la definició, la composició i les funcions.

També s’estableix que cada municipi podrà desenvolupar la seva normativa específica sense perjudici de la normativa corresponent.

El 22 de desembre de 1987, el Decret 404 de la Generalitat de Catalunya regulava les bases generals d’organització i funcionament dels consells escolars municipals.

L’any 1988 es va iniciar un ampli període de constitució d’aquests consells escolars, que eren preceptius en els municipis amb més d’un col·legi públic d’EGB, i voluntaris en els municipis amb centres incomplets, unitaris, etc.

A Catalunya, dels 940 municipis que la configuren, aquest procés de constitució afectava aproximadament un cinquanta per cent d’aquests municipis. En l’actualitat, el rodatge dels consells escolars municipals és molt divers, i possiblement la meua reflexió al respecte pot no reflectir l’opinió del conjunt.

En alguns casos, l’experiència del consell escolar municipal té una durada superior als dos anys, especialment perquè en alguns municipis ja feia temps que funcionaven algunes estructures de participació que han servit de precedent a aquesta experiència.

2. Realitat del funcionament d’un consell escolar municipal

La meua experiència és fruit de la participació en un consell escolar municipal d’una ciutat de més de 50.000 habitants amb una població escolar de 10.000 alumnes a Bàsica i 4.500 a Secundària, en la qual funcionen algunes institucions dependents de la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquest municipi pot comparar-se als trenta-sis de més de 25.000 habitants de Catalunya.

La necessitat de l’existència d’un òrgan de participació que aculli els diferents sectors de la comunitat educativa, per a tractar temes d’interès educatiu i plantejar-se els problemes comuns, queda coberta en part per l’existència del consell escolar municipal. Malgrat això, constatem un cert buit en les competències d’aquest òrgan, atès que els aspectes de planificació tan urgents als anys 70, amb l’enorme creixement demogràfic, han estat superats.

En l’actualitat, les noves construccions escolars resolen problemes de qualitat en la infraestructura escolar, però no incideixen en l’escolarització. Els problemes educatius avui, són més qualitius que quantitius i requereixen més una actuació executiva amb un marge reduït a la consulta.

Per tot això, la primera qüestió que ha de plantejar-se el consell escolar municipal són les seves pròpies funcions, entre les quals, encara que la normativa no les fixi, considerem primordial l'intercanvi d'informació i la formació dels seus membres en la participació.

Evidentment, el consell escolar municipal, ha d'emetre opinió sobre certs aspectes d'aplicació del calendari escolar, sobre algunes qüestions relatives a la constitució, modificació o conservació de centres públics; sobre les activitats extraescolars i utilització dels edificis escolars públics. En un futur immediat, amb la progressiva aplicació de la LOOGSE, la seva atenció haurà de dirigir-se cap a l'estabilitat del mapa escolar de la ciutat.

La comissió permanent del consell escolar municipal, a qui correspon l'organització interna d'aquest òrgan, ha assumit entre altres coses, l'organització de jornades de formació específica per als diferents sectors que constitueixen la comunitat educativa del municipi, fonamentalment el sector de pares i el d'alumnes.

També ha creat puntualment, comissions específiques per a tractar temes d'interès, com: la normalització lingüística en els centres escolars; criteris respecte a l'equipament dels centres públics, l'actuació municipal en els serveis educatius i activitats extraescolars que incideixen en el funcionament dels centres.

3. Problemes de funcionament

A més de la problemàtica que suscita el reduït marge d'incidència de les deliberacions del consell escolar municipal, hem de ressaltar la dificultat de dinamitzar el consell escolar municipal, compaginant-lo amb la contínua renovació dels seus membres.

Els dos anys de permanència en els consells escolars de centre, suposa una gran mobilitat entre els membres del consell escolar municipal, que s'afegeix a la complexitat de fer eficaç un òrgan de consulta i a la vegada de participació.

El consell escolar municipal, queda frenat per la manca d'experiència dels seus membres, però també pel fet que aquests es troben davant d'una doble pertinença, com a membres del consell escolar del seu centre i com a membres del consell escolar municipal. Especialment en el sector de pares, els quals han d'atendre a més les seves obligacions laborals, i en conseqüència es produeix desgraciadament, un baix nivell de participació.

Parlar d'aquests problemes que tenim plantejats, no implica negar la importància de la participació de la comunitat educativa en l'àmbit concret del municipi, al contrari pensem que en la mesura que els consells escolars municipals vagin mostrant la seva eficàcia, incentivarem la participació responsable dels ciutadans; sense la qual es perdria una gran riquesa de matisos en les actuacions concretes dels poders públics.

Barcelona, març de 1991

“Problemes i alternatives dels consells escolars de centre”, a càrrec de Josep Ituarte i Mata, representant de Serveis Educatius de Catalunya (APSEC) i president de la Comissió de Finançament de l’Ensenyament del Consell Escolar de Catalunya

1. Opinions expressades en la Jornada sobre *Els consells escolars de centre*

El novembre de 1988 es va celebrar a Barcelona, organitzada pel Consell Escolar de Catalunya, una jornada de treball oberta a la comunitat educativa catalana, en la qual ens proposàvem analitzar el funcionament dels consells escolars de centre, després de dos cursos de funcionament.

Les conclusions a les quals van arribar els diferents ponents, en gran part són encara vàlides en l’actualitat i crec interessant exposar-les, com introducció a la meua pròpia reflexió.

De les opinions manifestades en les diferents ponències existeixen punts de coincidència i altres en les quals les diferents visions i interessos es contraposen. En tot cas em limitaré a sintetitzar les opinions manifestades per pares, professors, alumnes, personal d’administració i serveis de l’administració local.

1.1. El ponent senyor Raimon Perales, representant de la FAPAC en el Consell, feia les aportacions següents:

- El funcionament dels consells escolars de centre ha tingut, en general, un caràcter burocràtic i sovint poc satisfactori.
- Els centres docents que partien d’una experiència de gestió conjunta, pares-professors amb anterioritat a la constitució del consell escolar, han aconseguit un balanç satisfactori.
- En molts centres els resultats de les votacions realitzades en el consell escolar no han servit pas per a realitzar el que s’havia acordat.
- La participació dels alumnes en els centres d’EGB, en la majoria dels centres, ha estat estrictament formal.
- Creiem que l’Administració Educativa ha mostrat poc interès en seguir l’experiència de participació i en donar el suport necessari als consells escolars de centre.

1.2. Per part del professorat, el senyor Oriol Nogués feia l’anàlisi següent:

- És necessari que cada sector representant en el Consell disposi d’una estructura pròpia per a la discussió i el debat a fi que existeixi una autèntica representació dels sectors.
- Convé clarificar les funcions pròpies del Consell i les funcions que corresponen a altres instàncies. El professorat demana que es defineixen amb claredat conceptes com “projecte educatiu” o “pla anual” a fi que es palesi la capacitat professional del claustre i del docent.
- Per estimular la participació és necessari un marc més ampli d’autonomia dels centres docents públics i un increment de poder dels consells escolars dels centres concertats.
- Als centres concertats s’haurien de concedir les mateixes garanties als representants del professorat en el Consell que les que tenen els delegats sindicals, atès que el compliment dels seus deures comporta certs riscos.
- Els consells escolars dels centres han de dotar-se d’un pressupost propi que permeti cobrir el cost d’accedir a informacions complementàries del seu interès.

- Els professors membres del Consell haurien de poder comptabilitzar com horari laboral el temps destinat a la participació en el Consell.

1.3. El sector d'alumnes, en la comunicació presentada pel senyor David Fernández, de l'AJEC, després d'exposar les enormes expectatives amb què fou rebuda la LODE en aquest sector, va exposar que:

- Els consells escolars han desenvolupat menys competències de les que els atorga la llei. Sovint s'han convocat per a complir el formalisme de ratificar acords ja presos pel claustre. Degut a això, els estudiants es van desinteressant per aquest tema.
- Els estudiants que són membres del consell escolar de centre han de portar les propostes elaborades i avalades pel consell de delegats, i sense aquesta estructura es difícil que puguin assumir el paper que els hi correspon.
- Considerem necessari que la composició del consell escolar es modifiqui amb un increment del nombre d'estudiants que en els centres de Secundària hauria d'arribar a la paritat: estudiants-professorat.
- Creiem que la participació de tots els estaments ha d'incloure tots els àmbits del Consell. Els estudiants haurien de formar part també de la comissió econòmica del centre.
- És necessària la connexió entre els estudiants membres dels consells escolars dels diferents centres, atès que observem que va creixent en aquests alumnes un sentiment de solitud i aïllament que pot ser molt negatiu.

1.4. El sector de personal d'administració i serveis, que va ser presentat en la comunicació de la senyora Carmina Argüelles, va plantejar tres propostes de futur:

- És necessari que el consell escolar estigui dotat d'una legislació més flexible que permeti exercir amb més autonomia la seva auto-organització, adaptada a cada centre.
- Convé incentivar la participació de pares, alumnes, i personal no docent en l'opinió d'aquests tres sectors que són qui segueix portant el pes real de les decisions; en els instituts de batxillerat, són els directors i el professorat, fins i tot en qüestions no estrictament pedagògiques.
- És necessari evitar que l'actuació dels consells escolars es burocratitzi. Per evitar-ho proposem la creació de comissions internes que facin més operatives les decisions del Consell.

L'Administració local que participa en els consells escolars dels centres públics, mitjançant la comunicació de la senyora Assumpta Baig, resumia la seva valoració amb les paraules següents: “En aquests dos primers anys de funcionament els consells escolars de centre han centrat més la seva atenció en els aspectes reivindicatius (tant laborals com de manteniment), que en les qüestions més directament relacionades amb el projecte educatiu del centre, o bé en temes d'interès dels diversos sectors per desenvolupar una política educativa que doni resposta al gran repte que planteja la participació.

Totes aquestes opinions que he intentat reproduir amb fidelitat fan referència especialment al funcionament dels consells escolars dels centres públics. En els centres concertats, on la normativa és diferent, considero que pot tenir interès sintetitzar la descripció que va exposar el senyor Francesc Riu en la seva comunicació la qual es refereix a la situació de Catalunya.

L'experiència d'aquests dos cursos d'aplicació de la LODE en els centres concertats ens ha permès distingir quatre situacions que defineixen el conjunt:

1a. Escoles en les quals la implantació del consell escolar fou rebuda amb recel i preocupació. En un clima poc favorable a la participació, es va sotmetre el seu funcionament al compliment estricte de la llei, sense considerar la incidència positiva que podria tenir aquest òrgan.

En aquest cas el consell escolar s'ha constituït, però la seva incidència ha estat pràcticament nul·la.

2a. Altres centres docents al constituir-se el Consell, disposaven d'un cert bagatge participatiu, produït pel desig de democratitzar l'escola, trencant amb criteris i costums d'altres èpoques. En alguns d'aquests centres es confonia la participació amb l'autogestió i encara que la LODE significava un canvi desitjat, semblava quedar-se curta en aquest sentit.

La voluntat d'aplicar la LODE i d'introduir canvis democràtics importants s'ha realitzat sense una reflexió suficient de l'abast dels drets constitucionals i per això han pogut produir-se tensions i conflictes entre els diversos sectors de la comunitat educativa. En aquesta situació, la valoració es sintetitza amb aquesta frase: "Ho hem intentat però no hem estat capaços".

3a. Un tercer grup de centres es defineixen per la seva gran disponibilitat en acomplir les disposicions legals, però sense tenir massa interès en la participació.

En aquest cas s'ha complert la legislació vigent però ni s'ha pretès ni s'ha arribat més lluny. La frase que resumiria una valoració del seu funcionament és: "Hem complert, si algú ho dubta pot comprovar-ho a les actes".

4a. Finalment ens referim als centres en els quals sempre es va considerar la importància de la comunitat educativa i el valor de la seva coresponsabilitat en l'educació.

En aquest tipus de centres el consell escolar es va constituir i ha funcionat com un instrument vàlid per a millorar el centre. L'experiència del seu funcionament, encara que hagi presentat algun problema, ha suposat també un enriquiment.

En aquest cas es pot valorar: "El consell escolar ha ajudat a avançar".

2. Consideracions i reflexió personal sobre les possibilitats de futur del consell escolar de centre

Després d'exposar les opinions, oportunament expressades per altres membres del Consell Escolar de Catalunya, algunes de les quals comparteixo i d'altres no, passaré a continuació a exposar la meua reflexió sobre el tema que ens proposem analitzar en aquesta taula.

L'aplicació del model organitzatiu i de participació que estableix la LODE ha fet evident que alguns dels supòsits previs per a la seva eficàcia no es donen a la realitat i això pot ser causa d'alguns dels desajustos que s'han produït. Els supòsits de partença eren en síntesi:

1r. L'administració educativa havia de canviar profundament de paràmetres al legislar en els següents aspectes: evitar l'excessiu reglamentarisme i deixar una més gran autonomia de gestió als centres docents; i una major confiança en la capacitat dels consells escolars.

2n. Els ciutadans, en especial els pares, haurien de manifestar la seva voluntat de coresponsabilitzar-se de l'educació, presentant candidatures i votant massivament en les eleccions als consells escolars. La importància de la participació es troba en la representativitat i en el suport obtingut.

3r. Els professionals de l'ensenyament haurien d'estar preparats tècnicament i actitudinalment per a redefinir el seu paper en els centres, compartint responsabilitats i intervenint molt activament en l'educació participativa dels alumnes.

4t. Els directors haurien de ser capaços d'exercir les seves funcions amb responsabilitat, amb un estil de lideratge personal respecte l'equip directiu, el professorat i la comunitat educativa. El director passa a ser també president dels òrgans col·legiats i aquest "rol", pot presentar-li noves dificultats.

En la mesura que cada realitat escolar concreta responia a aquests supòsits previs, el seu consell escolar ha resultat més o menys eficaç. Malgrat tot alguns d'aquests supòsits obeeixen a condicions de caràcter general del sistema educatiu o de la societat, i per això creiem indispensable analitzar la situació, considerant-la immersa en un procés encara inacabat.

Sense entrar en les diferències concretes entre un centre i un altre, a causa en gran part de les respectives experiències participatives prèvies, intentaré resumir les característiques dels consells escolars de centre durant aquest període:

- Constatem encara l'escassa autonomia dels centres en temes que han de ser tractats pels consells escolars de centre, a causa de l'excessiu reglamentarisme de certes normes vigents.
- La dificultat que comporta la presa de decisions d'un òrgan col·legiat d'aquesta naturalesa no es correspon amb l'opcionalitat i operativitat d'aquestes.
- Algunes de les funcions encomanades per la llei al consell escolar implica un elevat nivell de preparació tecnicopedagògic dels seus membres i comporta un procés d'elaboració llarg i difícil.
- La participació real dels sectors, tradicionalment menys implicats en el quefer escolar, com pares i alumnes no és encara satisfactòria. Preocupa força la baixa participació tant en candidatures com en votants en les dues convocatòries que hi ha hagut, i encara preocupa més la tendència que s'aprecia.
- En els centres docents on l'experiència ha resultat més positiva, es constata la necessitat que tant l'administració com els equips directius dediquin una especial atenció i concedeixin el suport necessari al procés participatiu i a l'actuació del consell escolar.

Voldria afegir que encara falta recórrer un llarg camí per a consolidar la seva acció i per incidir positivament en la qualitat de l'ensenyament. En aquest procés hi queda compromesa l'Administració Educativa, però també tots els sectors que configuren la comunitat educativa. Això requereix un considerable esforç de tots perquè l'objectiu que es pretén assolir s'ho mereix.

Barcelona, març de 1991

II. Opinió d'alguns membres sobre el Consell Escolar de Catalunya publicada al número 41 de la revista *Crònica d'Ensenyament*, amb motiu de la commemoració del cinquè aniversari de constitució del Consell

Text del senyor Octavi Fullat i Genís, president per delegació del Consell Escolar de Catalunya

He acabat tenint fe, esperança i caritat, virtuts secularitzades per aquesta feina, en el Consell Escolar de Catalunya. No puc demostrar que aquesta institució social sigui indispensable per al bon funcionament del sistema educatiu de Catalunya, però ho crec. De fet vivim més de creences que no pas de realitats provades tecnològicament. Espero que un dia —potser d'aquí a quinze anys?— el Consell Escolar de Catalunya gaudeixi d'un prestigi social guanyat a pols que el faci socialment respectable per part de tots els sectors de la nostra societat.

Aquesta esperança, alguns dies, quan me'n vaig fatigat a dormir sembla que s'ha mort, però vet aquí que l'endemà torna a néixer, pobrissona, com un petit nadó ple de promeses. Estimo el Consell Escolar de Catalunya, la seva funció social, però sobretot la seva gent que té noms propis, tant els membres com els que donen suport administratiu amb el cap i amb el cor.

Per una cosa vull lluitar i és aquesta: que el Consell Escolar de Catalunya esdevingui una veu, la de la societat catalana, tan complexa i de vegades contradictòria, i que mai no passi a ser un estri al servei d'un sector de la societat en contra d'un altre. *Faxint dii*, que deien amb solemnitat els romans.

Text de la senyora Maria Rúbies i Garrofé, expresidenta per delegació del Consell Escolar de Catalunya

Ara fa cinc anys vàrem encetar un nou camí en el món de la participació dins de l'ensenyament no universitari a Catalunya. Per voluntat del Parlament de Catalunya, el departament d'Ensenyament va posar les bases i els mitjans perquè tots els estaments implicats en els processos educatius i d'ensenyament (alumnes, pares, administradors locals, organitzacions sindicals, professionals, patronals, universitats, entitats científiques i culturals, administració educativa...) al nostre país, poguessin aportar-hi informacions, coneixement de les més variades i riques realitats, expectatives de millora, de qualitat i de futur; idees i propostes; problemes a solucionar; noves maneres de distribuir recursos, espais i temps; criteris per millor gestionar i avaluar; capacitats d'analitzar amb ulls professionals i d'usuaris les propostes de noves normatives; encetar maneres de treballar fonamentades en el diàleg i el respecte als altres; buscar maneres de trobar l'útil i preuat consens en allò que fa amb vista a l'interès general dels nostres infants i joves, i un molt llarg etcètera que no sé si goso enumerar.

Això i molt més ha estat la tasca endegada pel Consell Escolar de Catalunya, a la qual vaig tenir el goig de "participar-hi" des de bon començament i desitjo com a professora universitària ara, lligada com sempre a la formació dels mestres, que progressi i continuï en aquesta direcció de la col·laboració oberta i lleial entre tots els qui s'interessin per la millora de l'educació i l'ensenyament al nostre país i de bon grat hi aporten quelcom de si mateixos.

Text del senyor Ramon Plandiura i Vilacís, advocat i representant de Comissions Obreres al Consell Escolar de Catalunya

El Consell Escolar de Catalunya és el més important punt de trobada, permanent, viu, d'ampli abast, que funciona avui en el món escolar no universitari de Catalunya. Això sol ja el converteix en una eina imprescindible.

Algunes objeccions, però, i no de detall. A un òrgan pensat essencialment per participar en la programació general de l'ensenyament no universitari de Catalunya se li sostreu, paradoxalment, la possibilitat d'expressar el seu parer en un aspecte tan bàsic com els pressupostos anyals de la Generalitat i gairebé no se li dóna joc en la no menys bàsica confecció del mapa escolar de Catalunya. D'altra banda, està sobredimensionada la representació de l'Administració —molt per damunt dels altres Consells Escolars de l'Estat— en detriment de la representació de la comunitat escolar i de la mateixa vivacitat del Consell.

Text de la senyora Assumpta Baig i Torras, coordinadora de l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona i representant de la Federació Catalana de Municipis al Consell Escolar de Catalunya

Tant la Federació com l'Associació de Municipis, a través dels seus representants al Consell Escolar de Catalunya, hem estat amatents a qualsevol aspecte que incidís en una relació educativa municipal i, sense que pugui resultar pedant, hem tramès inquietud als altres sectors de la importància del municipi amb l'educació.

Durant aquests cinc anys han passat, preceptivament o no, força decrets i ordres per les diverses comissions del consell, i tots ells han estat treballats amb gran dedicació i amb una gran voluntat per part de tots els sectors per arribar a acords consensuats que puguin millorar el sistema educatiu català. També hi han passat algunes Lleis, i alguna com la Llei d'Adults amb un cert retard, possiblement per oblit o per no tenir massa present l'existència del Consell i la seva tasca, o per considerar l'Educació Permanent d'Adults una competència de la Conselleria de Benestar Social.

Després de cinc anys de treballar en el Consell Escolar de Catalunya, des de les comissions, des de la permanent i des del plenari, em preocupa que els objectius del Consell i els de la Conselleria siguin tan distants, i així mentre els diversos sectors representants del Consell cerquem fórmules d'acord i consens, la Conselleria no aprofita aquest esforç i reconeix el Consell únicament i exclusivament perquè hi ha una Llei al Parlament que el va crear.

Si aquests cinc anys han estat importants, els propers encara ho seran molt més, ja que seran els anys d'aplicació de la LOGSE, i del seu encert en depèn l'èxit de la Reforma.

Text del senyor Sebastià Àlvarez i Vila, president de la Confederació de Centres Autònoms d'Ensenyament de Catalunya i representant d'aquesta entitat al Consell Escolar de Catalunya

És un goig i una responsabilitat pertànyer al Consell Escolar de Catalunya. Fa cinc anys que en sóc membre, i valoro molt positivament la tasca que ha realitzat, malgrat les dificultats de tota mena que comporta la posada en marxa d'un nou estament.

La qualitat tècnica i humana de tots els seus components ha facilitat la responsabilitat recaiguda sobre les persones a les quals el Departament ha confiat les presidències delegades i la secretaria general —Maria Rúbies, Irene Rigau, Octavi Fullat i Margarida Muset— tasca que ha estat i és palesa per a tothom.

Que per molts anys conservem la il·lusió de la feina ben feta dins del Consell per tal de contribuir, en la mesura que ens correspongui a fer que l'Ensenyament a Catalunya estigui al nivell tècnic i humà que la nostra societat ens demana.

Per molts anys!

Text del senyor Joan Domènech i Francesc, president de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya i representant d'aquesta entitat al Consell Escolar de Catalunya

Potser l'aspecte que més ens preocupa del treball que el Consell Escolar de Catalunya desenvolupa és la relació que estableix amb el conjunt de la comunitat educativa. Tots els sectors d'aquesta comunitat hi són representats, amb alguna disfunció, també ho hem de dir, "i entenem que caldria augmentar la presència dels representants de pares i mares, professorat i alumnes". Cadascuna de les organitzacions ja fa una tasca explicativa de les posicions de defensa. Però l'opinió del conjunt del Consell, sobretot en aquells dictàmens en què ha estat possible el consens, hauria d'arribar a totes les escoles, a tota la societat en general.

Text de la senyora Carme Lorenzo i Serra, representant de la Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes d'Ensenyament Secundari (FAPAES) al Consell Escolar de Catalunya

El repte del Consell Escolar de Catalunya és continuar una renovada línia de treball, rigor i participació real de la Comunitat Educativa per aconseguir que els treballs elaborats per iniciativa del propi Consell, així com els dictàmens realitzats, siguin el reflex de la realitat escolar, amb tota la seva problemàtica, i alhora oferir, des de les diverses òptiques dels sectors representants, millores per a l'Ensenyament del nostre país.

Text del senyor Bru Recolons i Argenté, secretari general del Bloc d'Estudiants Nacionalistes i representant d'aquesta entitat al Consell Escolar de Catalunya

Modernitat, qualitat i catalanitat: aquests són els tres lemes que ens esperonen (als estudiants del Bloc d'Estudiants Nacionalistes) a lluitar per l'ensenyament des del Consell.

Els catalans, al marge dels reptes de modernitzar i donar qualitat a l'ensenyament, que tot país ha de tenir, hem de fer possible que aquest pugui garantir la nostra supervivència.

Els meus antecessors en el Consell (Robert Vendrell i Miquel Trilla) igual que jo, hem intentat aportar-hi un petit gra de sorra com a interlocutors dels estudiants, vetllant sobretot per la normalització de la llengua, la cultura i les nostres tradicions des d'una visió esperançada i imaginativa però ferma i comprensiva alhora.

El Consell Escolar de Catalunya ha d'ésser l'exemple modèlic de la comprensió, del diàleg, de la cohesió dels interlocutors que han de fer que Catalunya sigui una pinya, serena i constructiva, amb l'objectiu clar i contundent de la recuperació nacional.

Per això el que cal és molta il·lusió, i d'això els joves, si volem, en podem tenir un grapat.

III. Recull dels articles publicats a la premsa diària sobre el Consell Escolar de Catalunya signats per membres del Consell

- “L’Administració i el debat pedagògic. Cap on va el Consell Escolar de Catalunya?”, pel senyor Joan-Carles Gallego i Herrera, publicat al diari *El País* el 21 de juny de 1991
- “Cinc anys de Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Salvador Carrasco i Calvo, publicat al diari *Avui* el 4 de juliol de 1991
- “Un instrument de l’Administració”, pel senyor Ramon Plandiura i Vilacís, publicat al diari *El País* el 17 de novembre de 1991
- “El Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Salvador Carrasco i Calvo, publicat a *El Observador* el 19 de novembre de 1991
- “Cinc anys del Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Octavi Fullat i Genís, publicat al diari *Avui* el 20 de novembre i el 5 de desembre de 1991
- “Cinc anys”, pel senyor Octavi Fullat i Genís, publicat a *La Vanguardia* el 28 de novembre de 1991

“L’Administració i el debat pedagògic. Cap on va el Consell Escolar de Catalunya?”, pel senyor Joan-Carles Gallego i Herrera, publicat al diari *El País* el 21 de juny de 1991

Els autors sostenen que el Consell Escolar de Catalunya no ha pogut complir les tasques encomanades per l’incompliment de l’Administració de les promeses fetes perquè intervingués en les decisions sobre política escolar a Catalunya. També preocupa el desconeixement social de la seva activitat.

Poca gent podria respondre amb claredat a la pregunta: a on va el Consell Escolar de Catalunya? El Consell és l’organisme superior de consulta i participació de la societat catalana i dels sectors de la comunitat educativa en la programació general de l’ensenyament no universitari, creat per la Llei 25/1985, de 10 de desembre de 1985, i constituït el 20 de novembre de 1986. Aquest organisme ha de ser consultat preceptivament sobre els avantprojectes de llei i les disposicions generals de l’àmbit educatiu, sobre la programació general, la creació de centres experimentals, les normes de construcció i equipaments, els plans de renovació i innovació pedagògica, les orientacions i els programes educatius, les disposicions generals encaminades a millorar la qualitat de l’ensenyament, els criteris generals per a la finançament de centres d’ensenyament i les bases de la política de beques i ajudes a l’estudi. Com veiem, tot un conjunt de qüestions que configuren la globalitat de la política educativa.

Podem dir, no obstant això, que la immensa majoria de la nostra societat desconeix l’existència d’aquest organisme, dels debats que es produeixen, les opinions que s’hi reflecteixen, inclosos els propis centres que ignoren els temes tractats en el Consell i fins i tot, com exemple, desconeixen els debats de les jornades sobre “Participació i consells de centre”, “Formació inicial del professorat” o “Quatre reptes per a la nostra escola”, organitzades els darrers tres anys. En realitat és preocupant i comporta necessàriament, una separació real entre els òrgans de participació i els sectors cridats per la llei a participar.

Marginació. La composició, determinada per la llei, va establir una relació de membres que va deixar descompensada la presència de les forces socials, en perjudici dels moviments de base, potenciant, en canvi, la presència directa dels representants de la pròpia administració responsable del funcionament del servei educatiu. Necessàriament, aquesta composició obliga a seguir un ritme de treball que va determinat per les exigències de l’Administració.

El Consell Escolar de Catalunya com viu reflex del que pensa i diu la societat catalana, és cridat per posicionar-se públicament aportant propostes concretes i solucions en tot el referent a la qualitat de l’ensenyament, l’atenció a l’alumnat, l’exercici de la professionalitat docent... És criticable el silenci d’aquest organisme davant de fets importants que afecten l’educació catalana, com la recent sentència a un exdirector d’un centre docent o altres fets puntuals; així no creiem que es contribueixi a enfortir el dèbil teixit associatiu de la nostra societat. Encara que el mateix Conseller d’Ensenyament vol situar al Consell Escolar de Catalunya com a únic interlocutor social, negant fins i tot altres àmbits, aquest organisme es veu impedit per intervenir en la realitat educativa.

En aquest marc ens trobem enormement preocupats per les promeses fetes pel Conseller d’Ensenyament, Hble. Sr. Laporte, a l’inici d’aquest curs. Ens va prometre un curs ric en debat i protagonisme social en anunciar-nos iniciatives legislatives importants per a Catalunya, la presentació d’una proposta de llei d’educació de Catalunya, una proposta de reforma de la funció

pública docent, la planificació dels centres educatius... elements que apareixen com esperances per als moviments socials, així com per al conjunt de membres i institucions del Consell, ja que estàvem convidats a intervenir en un debat obert i ampli que tenia com objectiu regular millor per augmentar la qualitat de la nostra estructura educativa. Han passat els mesos, s'acosta la fi del curs, i ens trobem sense cap proposta ni document sobre la taula, sense cap debat iniciat.

En aquests moments, temem que amb les presses de complir l'expedient se'ns vulgui fer opinar de pressa i corrents sobre uns projectes inexistents. No és aquesta la funció que li correspon al Consell Escolar. Sense transparència i participació no es pot plantejar el futur educatiu de Catalunya. I és per això que, públicament demanem que s'obri amb urgència el debat sobre la futura llei d'educació de Catalunya. Un debat obert, ampli i extens, que s'ha de canalitzar des del Consell Escolar de Catalunya, recollint i impulsant la participació dels centres educatius, les organitzacions socials i el conjunt de la societat.

També signen aquest article Joan Domènech, Victòria Barceló, Lídia Tuà, Ramon Plandiura, Carmina Argüelles, Assumpta Baig, Pilar Yagüe, Elsa Blasco i Joan Comas, membres del Consell Escolar de Catalunya en representació d'organitzacions sindicals (CCOO, USTEC), Federació de Municipis, Federació de Moviments de Renovació Pedagògica, Federació d'Associacions de Pares de Catalunya i Consell Nacional de la Joventut de Catalunya.

“Cinc anys de Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Salvador Carrasco i Calvo, publicat al diari *Avui* el 4 de juliol de 1991

En les següents línies l'autor de l'article fa un balanç de les activitats del Consell Escolar de Catalunya durant els seus cinc anys de vida. L'òrgan col·legiat de participació i consulta en matèria d'ensenyament va ser creat per la Llei 25/1985, de 10 de desembre.

La llei de consells escolars, aprovada pel Parlament de Catalunya el desembre de 1985, va establir la creació del Consell Escolar de Catalunya, dels consells escolars territorials, dels consells escolars municipals i els del centre. Entre aquests òrgans de representació, amb funcions consultives i de participació, no hi ha connexió orgànica, ni relació jeràrquica. Tenen funcions diferenciades i adequades a l'àmbit en el qual cadascun d'ells es mou. Aquests consells són concebuts com a estructures autònomes de participació i consulta a nivells diversos, partint del criteri de “l'entitat variada de les qüestions educatives que es susciten i l'àmbit divers d'incidència que poden tenir”, i “de la interrelació d'aquests àmbits territorials de representació”.

El procés de creació d'aquests consells ha estat lent i encara avui no està acabat. La constitució dels consells escolars municipals no ha estat fàcil, i dotar-los de contingut i d'operativitat és avui potser el més gran repte que tenen. Els consells escolars territorials encara s'han de constituir, i cal suposar que s'avançarà en aquest terreny a mesura que es vagi fent realitat la descentralització de l'Administració educativa.

La paradoxal situació dels consells és palesa si tenim present les dificultats que hi ha per al bon funcionament dels consells escolars de centre.

Les dificultats del model de consells, com a mecanisme de participació i relació del sistema educatiu amb la societat, s'evidencien també en els consells socials de les Universitats. Penso que

la implantació d'un model aliè a la nostra tradició educativa planteja seriosos problemes de funcionament.

Tanmateix, és encara aviat per fer un balanç definitiu sobre la viabilitat d'aquest model. Abans, cal tancar el procés i donar temps perquè una forma peculiar de participació doni els seus fruits, o demostrï la seva inadequació a la nostra realitat educativa. L'experiència del Consell Escolar de Catalunya (CEC) és una realitat a considerar seriosament en el moment de valorar el nou model de participació que configura el sistema de consells escolars establerts per la llei.

El Consell Escolar de Catalunya porta gairebé cinc anys de treball i, al nostre parer, s'ha convertit en l'instrument més eficient de debat de la comunitat educativa catalana en els últims deu anys. El seu caràcter d'òrgan de participació i consulta li ha permès una dinàmica que combina les iniciatives pròpies o qüestions sotmesos a consulta per l'Administració.

Els que hem seguit les tasques d'aquest Consell podem constatar que, malgrat les limitacions i ambigüitats de la llei que el va crear (han sorgit problemes en els criteris de representació institucional, per exemple), ha realitzat una bona tasca, i ha tingut al davant persones entusiastes i administratius eficients que han facilitat el contacte i el treball dels seus membres. És un fet que el CEC ha permès el diàleg entre agents de l'educació que, en bona part, es desconeixen o estaven allunyats. Les ambigüitats de les quals hem parlat, tard o d'hora s'hauran de superar perquè es clarifiqui la representació que pertoca a cada sector i a les diverses entitats que el constitueixen. Tots han de tenir la presència que mereix la seva implantació en l'ensenyament. En aquest cas estem en condicions de valorar que ha aportat en aquests quasi cinc anys de treball un organisme plural i de representació com és el CEC.

No és fàcil organitzar plenaris dinàmics que respectin, en tot moment, les normes de funcionament dels òrgans col·legiats, com tampoc ho és aconseguir arribar a un consens en els temes més controvertits de l'ensenyament. No obstant això, és significatiu l'esforç que s'ha realitzat per apropar postures i comptabilitzar interessos legítims i diferents, de cara al millor funcionament del sistema educatiu de Catalunya. Els agents presents en l'ensenyament hem reflexionat junts des de posicionaments plurals. No és exagerat afirmar que tots hem guanyat quelcom en les llargues hores de debat i treball que hem fet durant aquests anys.

La nostra experiència és singular i alhora punt de referència d'altres consells escolars autonòmics de l'Estat, amb els quals ens uneix el vincle d'una tasca semblant. El CEC és un òrgan autònom, creat pel Parlament de Catalunya, que treballa des de la plena independència que li fou atribuïda pel legislador que el va crear.

Malgrat les seves limitacions el CEC té ja una trajectòria i unes realitzacions que és bo fer conèixer a la societat catalana en el seu conjunt. Les reunions celebrades fins al desembre de 1990 han estat 213, de les quals 24 foren sessions plenàries, 52 de la comissió permanent, 44 de les diverses comissions i 96 de les distintes subcomissions, segons un informe de la secretaria del Consell.

Fruit d'aquest treball intens, el CEC ha emès dictàmens sobre les principals qüestions educatives. Ha seguit de ben a prop i amb inquietud els conflictes motivats per la situació i reivindicacions del professorat del sector públic i privat, com també les de l'alumnat. Ha intervingut eficaçment en l'elaboració del pla de formació del professorat que s'està implantant, davant la imminent reforma educativa. Va dictaminar els drets i deures dels alumnes, que comportà una confrontació

d'opinions ben intensa. Va opinar sobre el programa de salut a l'escola. Actualment està preparant un document de reflexió i debat sobre deontologia del docent.

Aquest òrgan col·legiat ha mostrat durant els seus anys de vida, eficiència i capacitat de catalitzar inquietuds. Ha estat un lloc de diàleg i de debat on s'han buscat constantment punts de coincidència i consens. Sense pretendre que el CEC assumeixi funcions que no li són pròpies o que corresponen a altres òrgans, penso que la Generalitat, de la qual depèn, faria bé de potenciar el seu treball i donar-li la major consideració possible, la que mereix una institució que funciona amb fluïdesa i amb la professionalitat dels que mantenen la seva infraestructura i dels que hi participen.

Hi ha, no cal dir-ho, coses a millorar per a fer del CEC un òrgan més dinàmic i més present en la societat. De totes maneres, cal congratular-se de l'existència d'aquest Consell i desitjar-li una llarga i fructífera existència.

“Un instrument de l'Administració”, pel senyor Ramon Plandiura i Vilacís, publicat al diari *El País* el 17 de novembre de 1991

L'autor recorda que aquest any es compleix el cinquè aniversari del Consell Escolar de Catalunya, màxim òrgan de representació de la comunitat educativa. Lamenta que l'Administració, al tenir la representació majoritària, robi a aquest fòrum el debat participatiu en el marc d'una dinàmica pròpia.

El Consell Escolar de Catalunya compleix aquest mes de novembre cinc anys. Malgrat això, la seva vida ha estat tan discreta, tan interioritzada, acollida amb tantes reticències per part de l'Administració educativa, que hom es pregunta: què és i per a què serveix aquest organisme? Doncs bé, el Consell Escolar de Catalunya dóna compliment al dret fonamental recollit en l'article 27.5 de la Constitució espanyola que obliga als poders públics a efectuar la seva “programació general de l'ensenyament, amb la participació efectiva de tots els sectors afectats”. Aquesta participació fou articulada per la LODE mitjançant el sistema de consells escolars i, a Catalunya, la regulació específica la realitzà el seu Parlament amb la Llei de 10 de desembre de 1985. Quasi un any després es va constituir el Consell Escolar de Catalunya del qual celebrem ara el seu cinquè aniversari.

Cinc anys donen ja una acceptable perspectiva per fer balanç; i en aquest, el primer que s'ha de destacar és la pròpia existència del Consell Escolar de Catalunya. Això, segurament, és una obvietat. Però que l'ensenyament no universitari a Catalunya disposi d'un instrument de diàleg permanent, viu, d'àmplia composició i abast, tenint en compte la maror de les aigües escolars, és sens dubte quelcom enormement positiu. Naturalment que el Consell Escolar de Catalunya no s'ha limitat a existir. Ha fet també altres coses. La principal d'elles, sens dubte, ha estat la de dictaminar les diverses disposicions normatives que, prèviament, li han estat trameses pel Departament d'Ensenyament. La importància d'algunes d'aquestes disposicions és palesa, com és el cas de les que desenvolupen la LOOGSE a Catalunya i sobre les que el Consell Escolar de Catalunya està treballant en l'actualitat. Es pot fins i tot afirmar que en aquesta tasca els membres del Consell han estat uns entusiastes col·laboradors al servei del Departament.

Malgrat això, aquesta acaparada dedicació a tasques normatives, tant per si mateixa com per qui l'impulsa, està reduint el paper del Consell a un òrgan de l'Administració educativa. Serà, si es vol, un òrgan amb l'alta missió d'informar determinades normes. Però, en tot cas, s'assembla cada vegada més a un instrument de l'Administració educativa que no a un òrgan de participació amb dinàmica pròpia. Potser és per això que el Consell Escolar de Catalunya passi tant desapercebut, amb tan poc perfil propi que oferir a l'exterior. Potser sigui també per això que costi tant escoltar la seva veu en els moments difícils.

Probablement es deuria també a aquesta concepció que la Llei catalana de 10 de desembre de 1985 sobrevalora la representació de l'Administració educativa en el Consell Escolar de Catalunya. Aquesta sobrevaloració, que la propera ampliació del Consell amb els president dels consells territorials l'engrandirà encara més, en detriment d'altres sectors. Això condiciona poderosament la vida del Consell i contribueix a diluir, al meu judici innecessàriament, l'efectiva participació dels altres sectors educatius. Que això sigui així sorprèn en una comunitat com la nostra, on la maduresa de la societat civil és exalçada constantment i on, amb tanta facilitat es potencia el privat front al públic. Sorprèn encara més si s'observa que, en els Consells Escolars d'altres comunitats autònomes, inclòs el mateix Consell Escolar de l'Estat, es té més confiança en els estaments i sectors independents de l'Administració que no a Catalunya, com s'evidencia amb un simple confront de les quotes de participació estamentals d'altres Consells. Aquesta seria ja, encara que certament forçada per la Llei del Parlament Autonòmic, una primera ombra per al Consell Escolar de Catalunya. Aquesta però, no és l'única.

Potser, a l'hora d'examinar quines han estat les llacunes en aquest període, el primer que es constata és que un organisme ideat per participar en la programació general de l'ensenyament no digui una sola paraula sobre un instrument bàsic d'aquesta programació, com són els pressupostos anuals. I com es pot parlar seriosament de programació sense parlar també de pressupostos?. Doncs així és. El Consell Escolar de Catalunya participa en la programació, però no se li permet esbrinar res sobre els pressupostos. Mentre, altres organismes de participació com el Consell General de l'ICS o el Consell Català de l'ICAS estudien i informen dels seus pressupostos, el Consell Escolar de Catalunya és per altres coses. Seran també coses importants, sens dubte, i per a aquestes no faltarà tampoc l'abnegada dedicació dels consellers. Però, això sí, res de pressupostos.

No resulta menys sorprenent el paper que està jugant el Consell Escolar de Catalunya en la confecció del nou mapa escolar català. Pràcticament cap. No és solament que l'íntima relació existent entre programació general d'ensenyament i nou mapa escolar sigui evident fins i tot per als més profans. És que, a més, l'article primer de la llei catalana reguladora dels consells escolars inclou expressament, dins del que és la programació, la determinació de les comarques, municipis i zones on s'han de crear places. Doncs bé, durant aquests anys, els membres del Consell Escolar de Catalunya han assistit solament a un parell de sessions informatives dels responsables del Departament d'Ensenyament.

Soprèn, en tercer lloc, que el Consell Escolar no hagi estudiat quin és exactament l'oferta de centres públics i concertats sobre la qual, d'acord amb la LODE i amb la referida Llei catalana, ha de basar-se tota programació escolar. És més, si dins d'aquesta programació, es diu que l'oferta de centres concertats ha de contribuir a una major pluralitat d'opció, tampoc en el Consell Escolar de Catalunya s'ha avançat massa en aquest terreny. Es segueix sense disposar de dades sobre quina és la pluralitat d'aquestes opcions educatives i no es pot saber, per tant, si aquestes es

corresponen o no amb les reals opcions de la societat. En aquest sentit, també és poca la informació per al rigor que exigeix una programació de l'ensenyament.

Potser en aquest cinquè aniversari no estaria de més, entre brindis i brindis, alguna reflexió al respecte.

“El Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Salvador Carrasco i Calvo, publicat a *El Observador* el 19 de novembre de 1991

Aquesta setmana es celebra el cinquè aniversari de la creació del Consell Escolar de Catalunya, òrgan que té la funció de facilitar la participació d'entitats i estaments relacionats amb el món de l'ensenyament. El balanç global d'aquest període ha estat favorable, en general, encara que presenta alguns dèficits que convindria subsanar. L'escassa difusió de la seva tasca, els criteris de representació i un ritme de treball quelcom irregular són alguns d'ells.

El 20 de novembre de 1986 es constituïa el Consell Escolar de Catalunya, màxim òrgan de participació i consulta per als temes d'Ensenyament a Catalunya. La celebració del cinquè aniversari del Consell Escolar de Catalunya convida a una revisió de la tasca realitzada fins avui, dels seus encerts i limitacions. La importància que aquest òrgan té per a la possible millora del sistema educatiu, aconsella una valoració rigorosa i serena de les seves realitzacions i de les seves possibilitats d'actuació.

El Consell Escolar de Catalunya té encomanada la tasca de dictaminar els projectes legislatius del Departament d'Ensenyament, i les normes que han de regular el funcionament del sistema educatiu de Catalunya. En compliment d'aquesta funció consultiva i amb la representació pròpia d'un òrgan de participació de la societat en la tasca d'ordenació i planificació general de l'educació, el Consell Escolar de Catalunya ha emès nombrosos dictàmens al llarg d'aquests cinc anys. Efectivament, s'han fet observacions, recomanacions o crítica sobre els projectes de decrets que avui regulen les associacions d'alumnes i de pares d'alumnes, les zones rurals escolars, el Pla de formació permanent del professorat, els drets i deures dels estudiants, el calendari d'implantació de la reforma educativa, les normes que regulen i profunditzen el procés de normalització lingüística a l'escola, etc.

En el Consell Escolar de Catalunya funcionen tres comissions i es celebren sessions plenàries que han abordat un desigual treball, segons el ritme i el tipus d'iniciativa legislativa del Departament d'Ensenyament. Les observacions i suggeriments realitzats han tingut variada fortuna. Algunes vegades han estat assumits pels consells d'ensenyament i en altres ocasions solament han servit perquè l'Administració conegués punts de vista diferents sobre els projectes a debatre. Aquesta és l'eficàcia que, en la meva opinió, pot esperar un òrgan de consulta. Amb tot, no pocs membres del Consell han expressat a vegades el seu neguit pel poc cas que el Departament ha fet a les opinions emeses en el Consell Escolar de Catalunya, com la de dictaminar projectes legislatius referits a l'ensenyament i millora del sistema educatiu, que ha estat complida amb dignitat al llarg dels seus cinc anys d'existència i ha tingut una indubtable incidència en els projectes de decret sotmesos a dictamen.

Si s'ha pogut realitzar la tasca ha estat per la dedicació i l'interès posat per molts dels seus membres. Alguns d'aquests dictàmens han requerit llargues sessions de treball. L'eficiència del

personal administratiu dels responsables del funcionament del Consell i de les seves secretàries és un factor que sempre hem reconegut els que hem seguit les seves tasques. El Consell Escolar de Catalunya per la seva mateixa composició, és un òrgan heterogeni i plural en el qual la recerca d'acords majoritaris es fa especialment difícil. Hi conviuen tradicions i cultures educatives diferents i es troben visions i interessos polítics o de sectors socials molt diversos; en aquest context s'ha de fer notar el consens quasi unànim que s'ha aconseguit en alguns dels dictàmens.

En aquest Consell han funcionat també subcomissions per les quals han anat passant alguns dels problemes que s'han plantejat a l'ensenyament a Catalunya en els darrers anys: la reforma educativa, la problemàtica de l'ensenyament públic a l'any 1988 (amb una declaració que encara avui té vigència referida a problemes d'homologació del professorat); els problemes del calendari escolar i l'inici de curs en els centres de secundària (la tenacitat amb què s'ha plantejat el tema ha contribuït a la inquietud generalitzada pel problema); la reflexió sobre la deontologia del docent, que molts creiem d'una importància extraordinària en l'educació; la formació permanent i l'estatut del professorat, als quals s'han dedicat moltes sessions de treball al llarg de quasi dos anys. No es poden oblidar, tampoc, les jornades de reflexió dedicades als consells escolars de centre, a la formació inicial del professorat, i al reptes de l'escola d'avui.

El Consell Escolar de Catalunya té algunes assignatures pendents que no podem ocultar a l'hora d'un balanç realista i sincer; l'escassa difusió de la tasca realitzada, un més gran dinamisme a l'hora d'afrontar els problemes educatius en el moment en el qual es formulen davant l'opinió pública. La composició mateixa del Consell amb criteris de representació poc precisos en algun aspecte i amb una presència de membres de l'Administració que alguns creuen excessiva, un ritme de treball irregular i poc equilibrat entre les seves comissions, i una participació més gran i més assídua d'alguns dels seus membres (tema real, però a relativitzar perquè la majoria no estem "alliberats" per aquestes tasques, ni funcionaris d'Ensenyament).

El Consell està davant d'una nova etapa, en nous locals (ocupats, per cert, en condicions de perillositat com vam tenir ocasió de comprovar en un incendi, per fortuna sense desgràcies personals) i amb renovades ganes de respondre a les exigències de la nova situació educativa. Amb les limitacions ressenyades i amb la diversa consideració que a uns i altres mereixi la tasca realitzada, el cert és que aquest cinquè aniversari no ha de passar sense que es faci el balanç crític d'una de les peces claus del sistema de participació previst en la literatura educativa de Catalunya.

“Cinc anys del Consell Escolar de Catalunya”, pel senyor Octavi Fullat i Genís, publicat al diari *Avui* el 20 de novembre i el 5 de desembre de 1991

Amb motiu del cinquè aniversari de la creació del Consell Escolar de Catalunya, l'articulista subratlla el vincle de la transmissió del saber amb el poder; passa a explicar les característiques i funcions del Consell i acaba per demanar que totes aquelles persones que intervenen en la funció educativa no siguin preses de desànim.

L'ensenyament és cosa vella. Concretament del 3.200 abans de Crist. Quan s'inventà la primera escriptura, que fou pictogràfica, quedà palesa la necessitat de transmetre aquell codi o alfabet. La Mesopotàmia fou l'indret on s'encetà l'escriptura i on, conseqüentment, s'organitzà la primera escola. Aquesta institució neix al costat del poder, a la vegada polític i religiós. Els escrits eren

instruments de l'autoritat perquè proporcionaven domini, tant polític —lleis per exemple— com econòmic —facilitar el comerç. No estranya que el poder es reservés la institució escolar.

L'amo, fos emperador a Roma, rei a França o bé papa als Estats pontificis, controlava l'escola. D'una manera o d'una altra aquesta actitud controladora ha arribat fins als nostres dies, però s'han produït alguns canvis notables sobretot després de la Revolució Francesa. La democràcia parlamentària ha introduït la presència del poble en el govern polític. A partir d'aquest moment, els Parlaments han dictat les lleis d'ensenyança. Semblava si més no que els ciutadans es feien càrrec de l'ensenyament.

Però no deuria quedar gaire clar pel que després ha succeït. Al cap i a la fi, els súbdits solament intervenien en el moment de les eleccions. La participació era poca o només periòdica. Als anys 60 del segle XX s'enceta espontàniament una nova participació de la societat civil. Associacions de veïns, de professors, de pares, d'ecologistes, d'alumnes, de feministes..., reivindiquen presència en la marxa de la societat. Les institucions polítiques resulten insuficients. Ben aviat, però, els polítics regulen normativament aquesta espontaneïtat, incloent, és clar, el camp docent. Fan aparició les normatives que parlen dels consells escolars.

A Catalunya un decret del 1986 regula el funcionament del consell escolar de centre. Aquests consells són òrgans tant de participació com de gestió. La resta de consells escolars —municipals, territorials i el Consell Escolar de Catalunya— només tenen funcions participatives, consultives i animadores. Una llei del Parlament de Catalunya del 10 de desembre de 1985 regula aquesta segona modalitat de consells escolars. Els diversos consells no tenen entre ells relació ni estructura ni jeràrquica, i depenen d'Administracions diverses. Els municipals depenen dels Ajuntaments, els territorials de les delegacions territorials d'ensenyament i, finalment, el Consell Escolar de Catalunya està directament vinculat al Conseller d'Ensenyament.

El 20 de novembre de 1986 s'inicia l'activitat del Consell Escolar de Catalunya, que constitueix la màxima representació de la societat catalana en el que fa referència a l'ensenyament. Ara fa, doncs, cinc anys que s'encetà. Al Consell Escolar de Catalunya hi són representats:

1. Els usuaris de l'escola: pares i alumnes.
2. Els professionals de l'ensenyament: professors, personal no docent i titulars de centre.
3. Les administracions públiques, tant la local com la de la Generalitat.
4. Institucions i personalitats de prestigi: les Universitats catalanes per exemple.
5. Els representants del món del treball: sindicats i organitzacions empresarials.

Els membres del Consell Escolar de Catalunya són proposats per les entitats representades, les quals han de tenir àmbit general. El reglament precisa el nombre de representants de cada entitat.

El Consell Escolar de Catalunya és una institució, a més, consultiva. Qualsevol norma de l'Administració de la Generalitat que sigui d'àmbit general i es refereixi a l'ensenyament cal que sigui abans dictaminada per l'esmentat consell. Aquest consell funciona per comissions i per subcomissions. Les primeres, que són tres, són permanents. Les segones, en canvi, es creen per tractar temes especials.

El Consell Escolar de Catalunya també té una funció animadora que li fa elaborar propostes i analitzar qüestions no demanades per l'Administració. Es tracta d'un òrgan autònom de la Generalitat de Catalunya.

Què podeu fer-hi, vosaltres, com a ciutadans de Catalunya? Participar en aquest Consell i també fer-hi arribar propostes que puguin millorar l'ensenyament de la nostra nació catalana. El que no s'ha de fer mai és desil·lusionar-se i perdre l'esperança. Ja som lluny d'aquell 3.200 abans de Crist. Us hi esperem.

“Cinc anys”, pel senyor Octavi Fullat i Genís, publicat a *La Vanguardia* el 28 de novembre de 1991

La noieta té solament cinc anys, quasi res en aquests temps nostres en els quals tant s'allarga la vida, al menys en els països occidentals. Té el seu encant i les seves gràcies encara que en ocasions, faltaria més, comet bajanades sens dubte que l'anatomia del seu sistema nerviós es mostra encara dubitativa i a causa sobretot que la fisiologia del conjunt neuronal es troba encara massa indecisa. Entre els quinze i els setze anys la noia disposarà ja d'un electroencefalograma madur. Però, de moment és una petita entre graciosa i maldestra. Quan compleixi els 25 haurà aconseguit ser una adulta i serà segons com, ordenada o desordenada, acceptable o bé ridícula, però de moment és tant sols una noieta que promet.

Quin és el nom de la nina) Ni més ni menys que aquest: “Consell Escolar de Catalunya”. Solament cinc anys, però ja apunta quelcom i el més seriós és que cada any va perfilant allò que quan va néixer, eren únicament possibilitats. També les institucions, com les biografies, amb el pas del temps perden ductilitat i plasticitat, s'endureixen i adquireixen un perfil social quasi definitiu. Aquí resideix la responsabilitat de totes les institucions catalanes actualment representades en dit Consell, essent una responsabilitat particular la de tots els membres que ara el configuren.

El Consell Escolar de Catalunya no ha de ser una institució política, perquè a tal fi disposem ja del Parlament a més d'altres organismes. El fet polític es vertebrava mitjançant dos parells oposats que són: comandament-obediència i amistat-enemistat. La institució que compleix ara cinc anys rebutjarà aquest parell de relacions o acabarà essent un parlament ridícul i a més estèril, transformant-se en una riota social més.

No és tasca fàcil apartar la temptació política. Encara que en teoria els partits, si bé no hi estan representats com a tals, sí que ho estan d'amagat per mitjà de sindicats, administracions locals o Generalitat, associacions de professors, de pares, d'alumnes. Els interessos de partits polítics, de tots i cadascun, procuren servir-se del Consell Escolar de Catalunya a manera d'instrument útil per als seus fins. El destí d'aquest Consell és un altre, és el de convertir-se en la veu de tants i tants catalans —la immensa majoria— que no pertanyen ni a cap partit ni a cap sindicat i que malgrat això estan interessats en l'ensenyament no universitari de Catalunya. Els sectors socials representats en el Consell estan al servei de la veu de Catalunya, que és plural certament, veu que vol fer-se sentir també més enllà de la politització social.

Quan compleixi els quinze anys aquesta institució s'haurà ja quasi jugat el seu destí; o disfrutará de prestigi o serà una simple *putain irrespectueuse*, modificant una mica el títol de Sartre. La responsabilitat de l'administració i dels membres del Consell és majúscula. Per ara la petita té solament cinc anys. Esperem amb esperança.

IV. Índex cronològic dels articles publicats a la premsa diària signats per membres del Consell sobre temes diversos

Molt sovint apareixen a la premsa diària articles escrits pels membres del Consell Escolar de Catalunya. Concretament durant l'any 1991, hem recollit 87 articles fets per tretze membres d'aquest Consell en els diaris que hem buidat que són els de més àmplia difusió a Catalunya: *Avui*, *Diari de Barcelona*, *El Observador*, *El País*, *El Periódico*, *La Vanguardia*, *Punt Diari*, *El Segre* i *Diari de Tarragona*.

Reproduir aquest gairebé centenar d'articles podria sobrepassar l'objecte d'aquesta publicació entre altres coses, perquè no tots es refereixen a temes educatius. Per això, oferim l'índex per ordre cronològic d'aparició, que pot servir de referència per a una posterior consulta.

- SARRAMONA, J. "Multiculturalisme a Catalunya i Europa", *Avui*, 3 de gener de 1991
FULLAT, O. "L'home és reforma", *Avui*, 6 de gener de 1991
FULLAT, O. "Calidad escolar", *La Vanguardia*, 7 de gener de 1991
PLANDIURA, R. "Resposta a Octavi Fullat", *Avui*, 9 de gener de 1991
PLANDIURA, R. "La reforma ortogràfica a França", *Avui*, 10 de gener de 1991
CARRASCO, S. "La significació de la SJFC", *Avui*, 17 de gener de 1991
FULLAT, O. "Paz, ¿paz?", *La Vanguardia*, 26 de gener de 1991
"Entrevista amb J. Descals", *Avui*, 3 de febrer de 1991
SARRAMONA, J. "La imatge social del professorat", *Avui*, 11 de febrer de 1991
FULLAT, O. "Sensación", *La Vanguardia*, 12 de febrer de 1991
FULLAT, O. "Pau i guerra", *Avui*, 13 de febrer de 1991
GALLEGO, J.C. "L'educació d'adults a Catalunya", *Avui*, 26 de febrer de 1991
MARZAL, A. "Pensamiento y política", *El Observador*, 5 de març de 1991
MARZAL, A. "De ciudadano a ciudadano", *El Observador*, 6 de març de 1991
GALLEGO, J.C. "Les presses de la Reforma educativa", *Diari de Barcelona*, 7 de març de 1991
SARRAMONA, J. "Què significa la llibertat de càtedra?", *Avui*, 19 de març de 1991
FULLAT, O. "¿Pacifismo?", *La Vanguardia*, 21 de març de 1991
FULLAT, O. "Professors interins", *Avui*, 22 de març de 1991
"El mestratge permanent de Joan Triadú", *Avui*, 23 de març de 1991
PLANDIURA, R. "La responsabilitat penal dels mestres I i II", *Avui*, 28 i 29 de març de 1991
FULLAT, O. "Escuela", *La Vanguardia*, 4 d'abril de 1991
PLANDIURA, R. "La responsabilidad del profesor", *El País*, 9 d'abril de 1991
GALLEGO, J.C. "A l'escola, qui té la responsabilitat?", *Avui*, 10 d'abril de 1991
DOMÈNECH, J.M. "Cal omplir els buits legals que afecten tothom", *Diari de Barcelona*, 10 d'abril de 1991
COMAS, J. "I ara què?", *Diari de Barcelona*, 11 d'abril de 1991
MARZAL, A. "Los mecanismos del felpismo I i II", *El Observador*, 8 i 15 d'abril de 1991
SARRAMONA, J. "La psicopedagogia enfront dels interessos corporatius", *Avui*, 16 d'abril de 1991
FULLAT, O. "L'escola, un camí d'Europa", *Avui*, 19 d'abril de 1991
MARZAL, A. "Ser o no ser en las elecciones", *El Observador*, 20 d'abril de 1991
MARZAL, A. "Borrell", *El Observador*, 24 d'abril de 1991
FULLAT, O. "Memoria", *La Vanguardia*, 25 d'abril de 1991
LORENZO, C. "Com farem la reforma educativa?", *Punt Diari*, 26 d'abril de 1991

MARZAL, A. “Religión y política”, *El Observador*, 29 d’abril de 1991

“Octavi Fullat, un franc tirador que no s’adhereix a la postmodernitat”, *Diari de Tarragona*, 12 de maig de 1991

“Entrevista amb Octavi Fullat”, *Diari de Tarragona*, 15 de maig de 1991

SARRAMONA, J. “Els pares de secundària enfront dels consells escolars”, *Avui*, 21 de maig de 1991

FULLAT, O. “Auschwitz, la immoralitat de la tecnociència”, *Avui*, 22 de maig de 1991

CARRASCO, O. “La aplicación de la LOGSE”, *El Observador*, 1 de juny de 1991

FULLAT, O. “L’home i el fracàs”, *Avui*, 9 de juny de 1991

SARRAMONA, J. “Època d’exàmens”, *Avui*, 17 de juny de 1991

MATA, M. “Cal col·laborar més”, *Diari de Barcelona*, 19 de juny de 1991

DOMÈNECH, J.M. “Un curs que passa justet... i per què?”, *Diari de Barcelona*, 19 de juny de 1991

FULLAT, O. “Miedo”, *La Vanguardia*, 19 de juny de 1991

GALLEGO, J.C. i altres “¿Hacia dónde va el Consell Escolar de Catalunya?”, *El País*, 21 de juny de 1991

CARRASCO, S. “Autonomía de gestión y reforma educativa”, *El Observador*, 22 de juny de 1991

FULLAT, O. “Castración”, *La Vanguardia*, 23 de juny de 1991

SARRAMONA, J. “Promoció i formació permanent del professorat”, *Avui*, 2 de juliol de 1991

CARRASCO, S. “Cinc anys de Consell Escolar de Catalunya”, *Avui*, 4 de juliol de 1991

GALLEGO, J.C. “La responsabilitat docent: un acord per avançar”, *Avui*, 10 de juliol de 1991

FULLAT, O. “Sueño educativo”, *La Vanguardia*, 10 de juliol de 1991

FULLAT, O. “Som persones”, *Avui*, 15 de juliol de 1991

FULLAT, O. “Propaganda política”, *La Vanguardia*, 28 de juliol de 1991

DOMÈNECH, J. i CELA, J. “Les escoles d’estiu”, *La Vanguardia*, 31 de juliol de 1991

FULLAT, O. “Cos, ànima, esperit”, *Avui*, 31 de juliol de 1991

FULLAT, O. “Eròtica educativa”, *La Vanguardia*, 12 d’agost de 1991

SARRAMONA, J. “Com exercir l’autoritat de pares”, *Avui*, 13 d’agost de 1991

CARRASCO, S. “Reforma y autonomía pedagógica”, *El Observador*, 14 d’agost de 1991

“Entrevista amb M. Mata, regidora d’Ensenyament de l’Ajuntament de Barcelona”, *Avui*, 15 d’agost de 1991

FULLAT, O. “Educación pública”, *La Vanguardia*, 26 d’agost de 1991

SARRAMONA, J. “La qüestió és com motivar els estudiants”, *Avui*, 5 de setembre de 1991

“Triadú, Joan”, *Avui*, 12 de setembre de 1991

DOMÈNECH, J. “El sistema educatiu, davant d’un moment clau per al seu futur”, *Diari de Barcelona*, 18 de setembre de 1991

FULLAT, O. “El púding nord-americà”, *Avui*, 22 de setembre 1991

FULLAT, O. “Mesa verde”, *La Vanguardia*, 26 de setembre de 1991

DOMÈNECH, J. “El treball dels mestres”, *Diari de Barcelona*, 1 d’octubre de 1991

FULLAT, O. “¿Qué significa USA?”, *La Vanguardia*, 10 d’octubre de 1991

GALLEGO, J.C. “El malestar educativo”, *El Observador*, 12 d’octubre de 1991

MARZAL, A. “Laporte, el “innoble””, *El Observador*, 26 d’octubre de 1991

FULLAT, O. “Les universitats i el 1993”, *Avui*, 3 de novembre de 1991

FULLAT, O. “University”, *La Vanguardia*, 7 de novembre de 1991

PLANDIURA, R. “Un instrumento de la Administración”, *El País*, 17 de novembre de 1991

CARRASCO, S. “El Consell Escolar de Catalunya”, *El Observador*, 19 de novembre de 1991

MARZAL, A. “Publicidad y cinismo”, *El Observador*, 19 de novembre de 1991

SANSALVADOR, J. “Las huelgas de la enseñanza privada”, *El Observador*, 25 de noviembre de 1991
MARZAL, A. “Los maestros y el modelo escolar”, *El Observador*, 27 de noviembre de 1991
FULLAT, O. “Cinco años”, *La Vanguardia*, 28 de noviembre de 1991
MARZAL, A. “El incordio del Parlamento”, *El Observador*, 3 de diciembre de 1991
FULLAT, O. “Ley y seguridad”, *La Vanguardia*, 5 de diciembre de 1991
MARZAL, A. “Puntos y puntualidad”, *El Observador*, 10 de diciembre de 1991
MARZAL, A. “Extranjeros en España”, *El Observador*, 12 de diciembre de 1991
“Cinquè aniversari del Consell Escolar de Catalunya”, *Diari de Barcelona*, 13 de diciembre de 1991
MARZAL, A. “Universidad y Canal 33”, *El Observador*, 14 de diciembre de 1991
FULLAT, O. “La cocina”, *La Vanguardia*, 16 de diciembre de 1991
MARZAL, A. “González moralizante”, *El Observador*, 17 de diciembre de 1991
MARZAL, A. “Iglesia y palabra”, *El Observador*, 19 de diciembre de 1991
FULLAT, O. “Vagues, cobrant?”, *Avui*, 23 de diciembre de 1991
MARZAL, A. “El Mesías” y la religión”, *El Observador*, 28 de diciembre de 1991

Barcelona, març de 1992

Elaborat per la Secretaria del Consell Escolar de Catalunya

Direcció: Margarida Muset

Elaboració i reproducció: Juan Josep Buil, Mercè Cardó, Joana Esteve,

Carles Hernández, Ventura Morena i M. Rosa Moya.